

KOSTRA landbruk

Ei vurdering av rapporteringa for 2019

Rapport nr. 27/2020
30.6.2020

Landbruksdirektoratet
Eiendoms- og forvaltningsdirektoratet

Rapport: KOSTRA landbruk – Ei vurdering av rapporteringa for 2019

Avdeling: Avdeling ressurs og areal, seksjon arealforvaltning

Dato: 30.6.2020

Ansvarleg: Aud-Ingrid Krefting

Bidragstytar: Jostein Tostrup

Rapport-nr.: 27/2020

Forsidebilde: Erling Fløistad, NIBIO

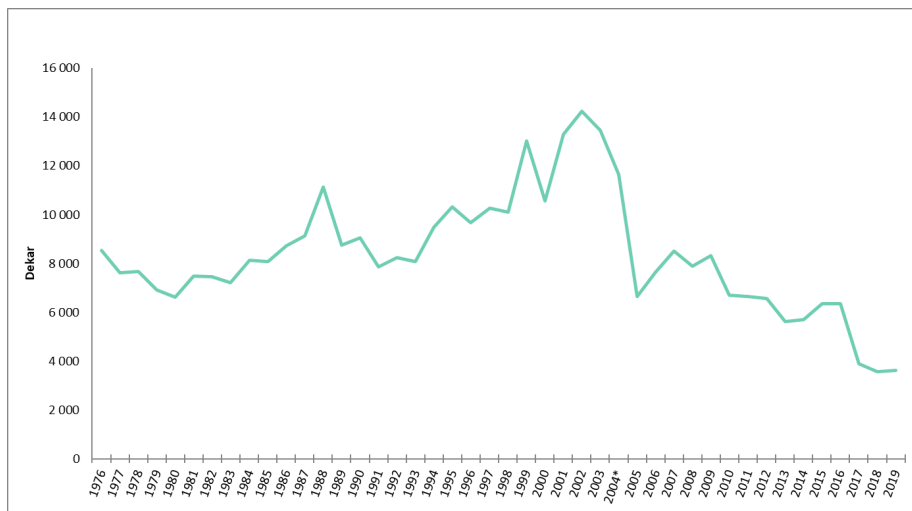
Innhald

Innhald	2
Samandrag.....	3
1 Innleiing.....	4
2 Omdisponering av jordbruksareal	5
2.1 Jordvernmålet nådd for tredje året på rad	5
2.2 Omdisponert areal på regionalt og kommunalt nivå.....	7
2.3 Formål areala blir omdisponerte til	9
3 Nydyrkinga aukar for fjerde år på rad	11
4 Jordlova – tal på saker og utfall.....	13
4.1 Omdisponerings- saker	13
4.2 Delingssaker.....	15
4.3 Driveplikt	17
5 Konesjonslova – talet på saker og utfall.....	18
5.1 «Vanlege» søknader om konsesjon.....	18
5.2 «Slektskapskonsesjon»	20
5.3 Nedsett konsesjonsgrense – nullgrense.....	21
5.4 Nedsett konsesjonsgrense – slektskapsunntaket sett ut av kraft	23
6 Kvalitet på talmaterialet.....	24
6.1 Foreløpige og endelege tal.....	24
6.2 Endringar i rapporteringa.....	25
6.3 Om rapporteringa for 2019	25
6.4 Moglege forbetringar	26
6.5 Konkrete tiltak	27

Samandrag

Jordvernmålet nådd for tredje året på rad

Med unntak av 2018 har talet på omdisponering av dyrka jord til andre formål enn landbruk aldri vore lågare enn det var i 2019 (figur). Det betyr at jordvernmålet om maksimalt 4 000 dekar dyrka jord omdisponert til andre formål enn landbruk blei nådd for tredje året på rad. Som for tidlegare år var samferdsel og bustader dei arealformåla det blei omdisponert mest til. Det var kommunane i Rogaland og Trøndelag som omdisponerte mest dyrka jord i 2019.

Omdisponering av dyrka jord frå 1976 til 2019.

Rekord i godkjend areal for nydyrking

Også for nydyrking var 2019 eit rekordår. Ikkje sidan KOSTRA-rapporteringa starta i 2005 har det vore godkjend så mykje areal for nydyrking. Nesten 30 000 dekar blei godkjend i 2019.

Kommunane behandlar færre saker etter jordlova – nesten uforandra for konsesjonslova

Både talet på omdisponeringssaker og delingssaker etter jordlova var no i 2019 på det lågaste nivået sidan 2005. Over år er tendensen at kommunane behandlar færre og færre slike saker. For saksbehandling etter konsesjonslova er talet på saks ganske stabilt samanlikna med tala for åra før.

Forslag til forbetringar

Landbruksdirektoratet foreslår fleire tiltak for å betre kvaliteten i KOSTRA-rapporteringa og redusere omfanget av omdisponering av dyrka og dyrkbar jord:

- Vurdere endringar i korleis kvalitetssikringa av KOSTRA-tala blir gjennomført.
- Endre verkeområdet til jordlova §§ 9 og 12 slik at omdisponering av jordbruksareal berre kan skje gjennom behandling etter jordlova eller ved utarbeiding av reguleringsplan.
- Skissere kva for moglegheiter det finst for å gjere analyser av omfanget av areal som kan nyttast til nydyrking, men som likevel ikkje er kartlagt som dyrkbar jord.
- Gjere ein gjennomgang av KOSTRA-skjemaet slik at spørsmåla om nullgrenseforskrift blir enklare å forstå.

1 Innleiing

Kommunane fattar vedtak om omdisponering av landbruksareal etter plan- og bygningslova. Dei behandlar også saker etter jordlova og konsesjonslova. Dette er til dømes saker om deling av landbrukseigedomar og omdisponering av jordbruksareal etter jordlova og søknadar om konsesjon etter konsesjonslova.

Kommunane rapporterer årleg på forvaltninga av landbruksareal gjennom KOSTRA. Denne rapporten samanfattar dei viktigaste tala frå 2019:

KOSTRA

KOSTRA (Kommune–Stat–RApportering) er eit nasjonalt informasjonssystem som gir opplysningar om kommunal og fylkeskommunal verksemd. Kommunane har sidan 2005 rapportert på eige landbruksskjema gjennom KOSTRA (sjå vedlegg). Det blir rapportert på omdisponert dyrka og dyrkbar jord etter plan- og bygningslova og jordlova, og dessutan på anna saksarbeid etter jordlova og konsesjonslova.

- Kapittel 2: Oversyn over dyrka og dyrkbart areal som er vedtatt varig omdisponert til andre formål enn landbruk.
- Kapittel 3: Oversyn over godkjent areal for nydyrking.
- Kapittel 4: Oversyn over tal på saker og utfall av saker behandla etter jordlova.
- Kapittel 5: Oversyn over tal på saker og utfall av saker behandla etter konsesjonslova.
- Kapittel 6: Landbruksdirektoratet si vurdering knytt til kvaliteten på dei innrapporterte tala, samt forslag til forbetringar.

Definisjonar

Dyrka jord omfattar fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite, dvs. jordbruksareal.

Dyrkbar jord er areal som ved oppdyrking kan settast i slik stand at det vil halde krava til fulldyrka jord, og som held krava til klima og jordkvalitet for plantedyrking. Dyrkbar jord kan vere skogareal, anna jorddekt fastmark, myr og torvmark.

Kjelde: NIBIO

2 Omdisponering av jordbruksareal

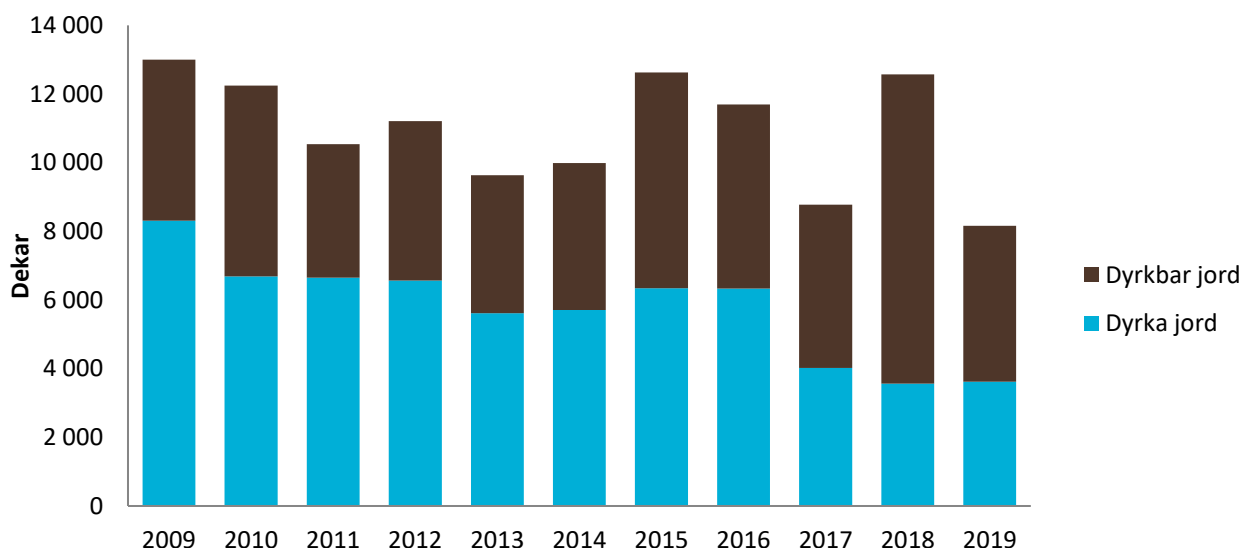
Kommunane er planmyndigheit etter plan- og bygningslova, og behandlar søknader om dispensasjon frå forbodet mot omdisponering etter jordlova. I dette kapitlet viser vi utviklinga i kommunane sin omdisponering av dyrka og dyrkbar jord både på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå. Vi viser også kva for formål areala blir omdisponert til.

Tala som kommunane rapporterer inn viser til vedtak om omdisponering etter jordlova og vedtekne reguleringsplanar etter plan- og bygningslova. Kommunane rapporterer ikkje om areal som blir lagt inn som byggeområde i kommuneplanen sin arealdel. Det kan derfor gå noko, og tidvis lang, tid frå kommunar vedtar nye byggeområde i LNFR-område i kommuneplanen sin arealdel, til areala blir regulert gjennom reguleringsplanar og dermed gjort synleg i denne statistikken for omdisponering.

2.1 Jordvernmålet nådd for tredje året på rad

Jordvernmålet om maksimal årleg omdisponering av 4 000 dekar dyrka jord per år er eit nasjonalt mål, men det er kommunane som sit med førstelinjensvaret for omdisponeringa. Dei nasjonale tala som vi presenterer her viser summen av omdisponering som skjer gjennom kommunane si forvaltning.

Statistikken for 2019 viser at vi har nådd jordvernmålet for tredje år på rad. Kommunane rapporterte å ha omdisponert 3 617 dekar dyrka jord og 4 540 dekar dyrkbar jord (figur 1, vedlegg 1, tabell 1). Talet på omdisponering av dyrka jord er omtrent det same som for 2018. For dyrkbar jord er talet tilbake på eit meir normalt nivå etter mykje omdisponering året før.

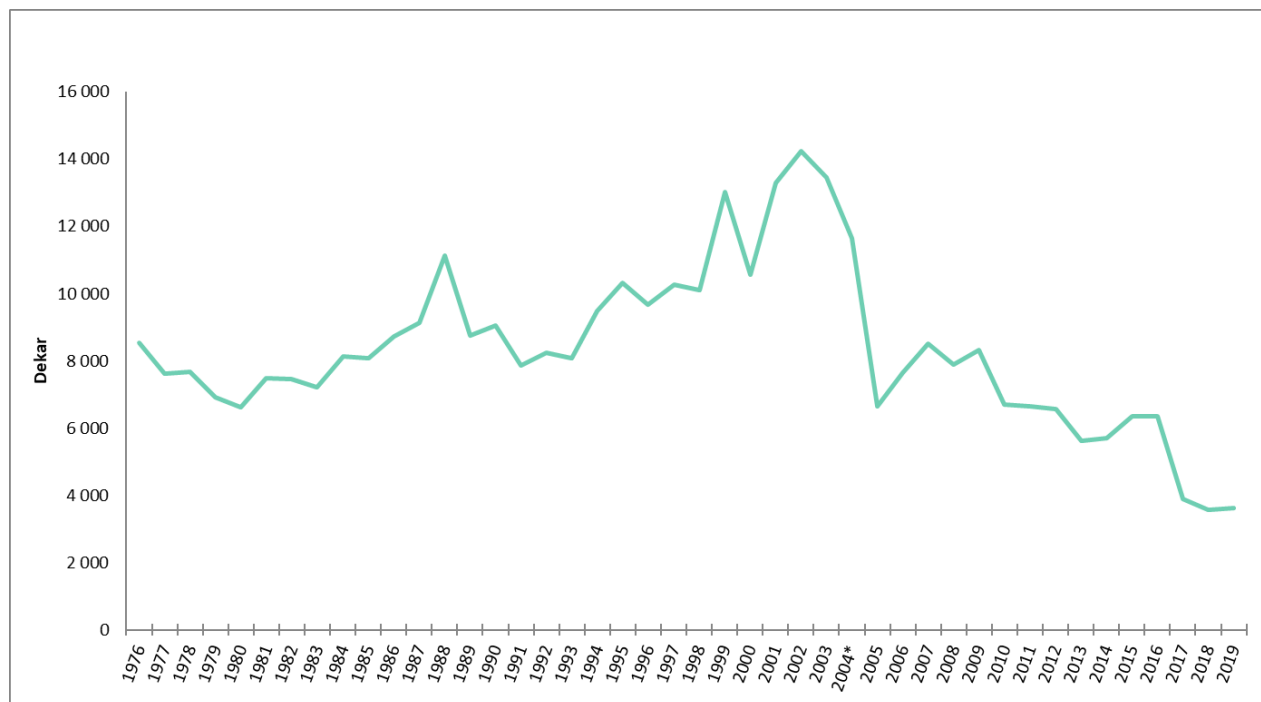
Figur 1: Omdisponert areal fordelt på dyrka og dyrkbar jord, sum jordlova og plan- og bygningslova 2009 – 2019 (dekar).

Jordvernmålet

Noreg har avgrensa areal for matproduksjon. Det har lenge vore eit politisk mål å verne om god dyrka og dyrkbar jord, og å avgrense den årlege omdisponeringa av dyrka jord til under 6 000 dekar.

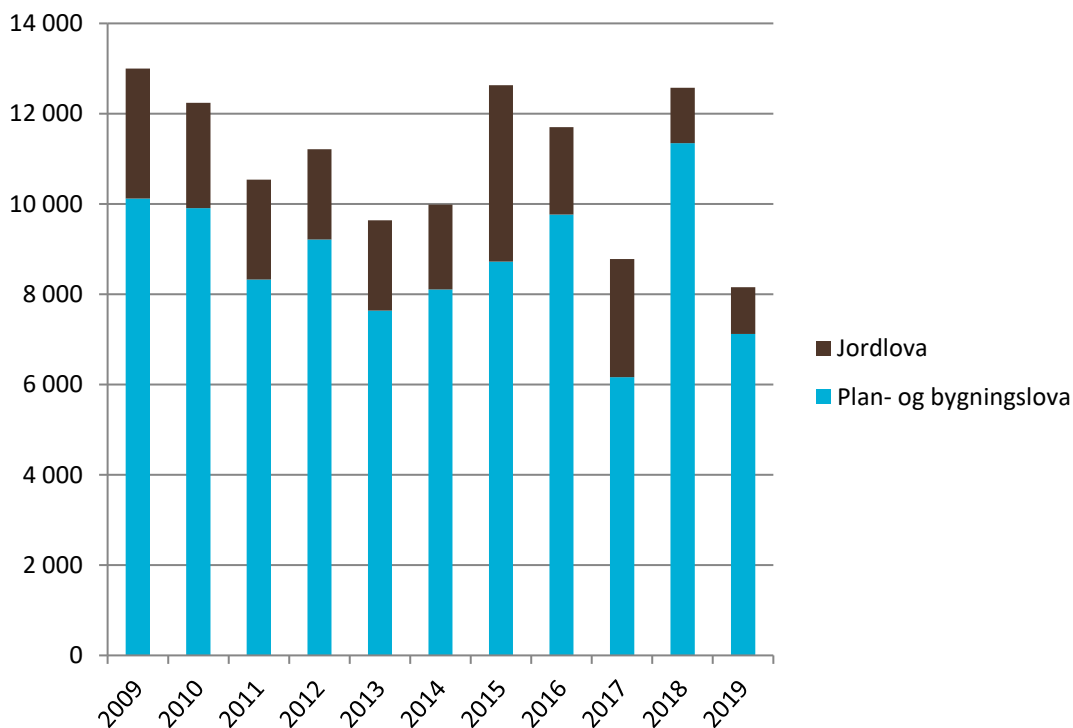
Ved behandlinga av forslag til nasjonal jordvernstrategi 8. desember 2015 gjorde Stortinget vedtak om at jordvernmålet skulle styrkast. Stortinget fastsette målet for maksimal årleg omdisponering til 4 000 dekar dyrka jord, og sa samstundes at dette målet gradvis skal søkast nådd innan 2020. Dette målet står fast i oppdatert nasjonal jordvernstrategi, som blei vedtatt av Stortinget i 2018.

Sjølv om talet på omdisponering av dyrka jord er noko høgare enn året før, så utgjer det likevel det nest lågaste nivået av omdisponering sidan 1976 (figur 2).

Figur 2: Omdisponering av dyrka jord frå 1976 til 2019.

Talet på omdisponering av dyrka og dyrkbar jord etter jordlova er det lågaste sidan KOSTRA-rapporteringa starta i 2005 (figur 3). 1 036 dekar blei vedteken omdisponert etter jordlova i 2019.

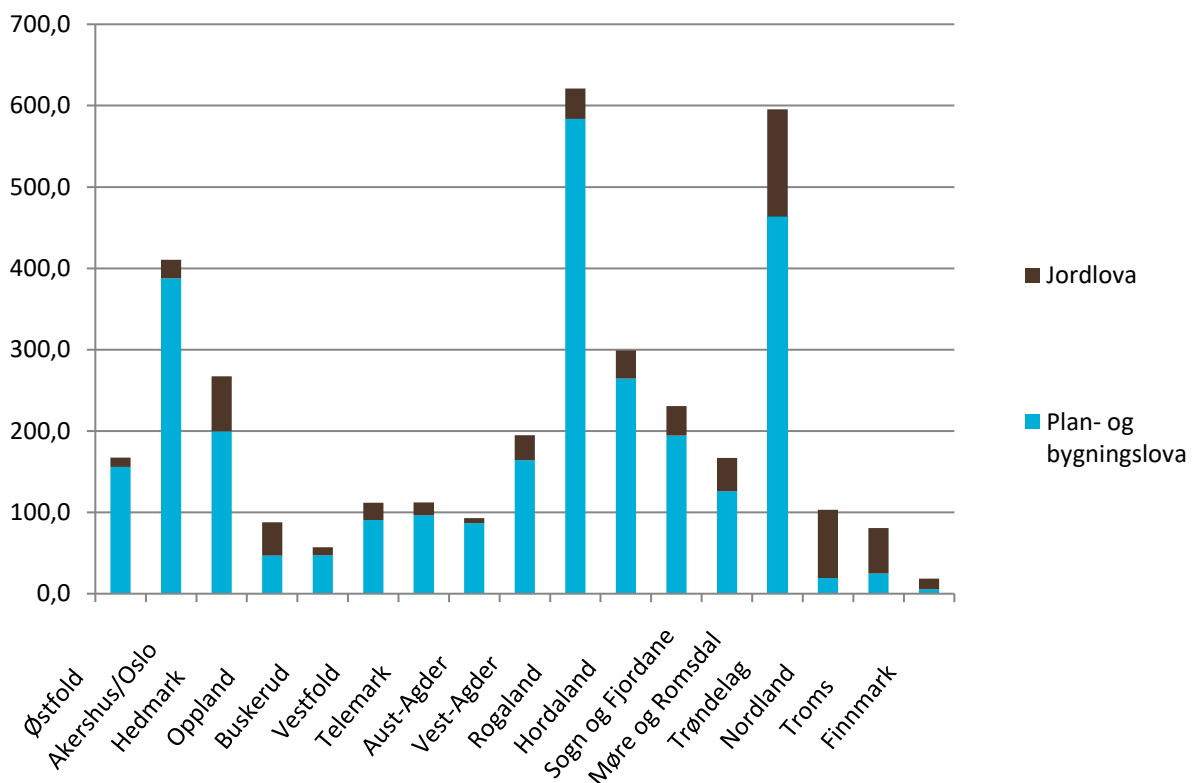
Figur 3: Omdisponert dyrka og dyrkbar jord fordelt på plan- og bygningslova og jordlova, 2008 – 2019 (dekar).

2.2 Omdisponert areal på regionalt og kommunalt nivå

Historisk sett har det vore stor variasjon i kor mykje kommunane i dei ulike fylka omdisponerer. Tradisjonelt har det vore mest omdisponering i pressregionar rundt dei store byane i Trøndelag, Rogaland og Oslo/Akershus. Under presenterer vi statistikk for omdisponering fordelt på regionalt nivå i fylka, og lokalt i kommunane.

2.2.1 Rogaland og Trøndelag omdisponerte mest

I 2019 var det kommunane i Rogaland og Trøndelag som omdisponerte mest dyrka jord, med høvesvis 621 og 595 dekar (figur 4). Kommunane i Akershus/Oslo omdisponerte 411 dekar totalt. Dei tre fylka der kommunane har omdisponert mest dyrka jord, stod for nærare 45 prosent av den totale omdisponeringa av dyrka jord nasjonalt i 2019. Dette er likt med tidlegare år.

Figur 4: Fordeling på tal omdisponert areal dyrka jord etter lovgrunnlag og fylke, 2019 (dekar). Merk at sakene blir avgjort i kommunane, ikkje på fylkesnivå.

Det var kommunane i Trøndelag som omdisponerte mest dyrka jord etter jordlova, med 132 dekar totalt. Den største delen omdisponering etter jordlova var det likevel kommunane i Nordland og Finnmark som hadde, med høvesvis 81 og 71 prosent (figur 4). Kommunane i desse fylka omdisponerte altså betydeleg meir areal i einskildsaker etter jordlova enn etter heilheitleg planlegging i tråd med plan- og bygningslova.

2.2.2 Kommunevis statistikk – Karmøy på topp

Dei fem kommunane som omdisponerte mest dyrka jord i 2019 var i følge KOSTRA-tala Karmøy, Skedsmo, Rennebu, Fjell og Mandal kommunar (tabell 1). Med unntak av for Skedsmo kommune, stod samferdselstiltak for det meste av omdisponeringa i desse kommunane. Dei 20 kommunane som omdisponerte mest dyrka jord stod samla for nær 48 prosent av all omdisponeringa nasjonalt i 2019.

Tabell 1: Dei 20 kommunane som omdisponerte mest dyrka jord i 2019.

	Kommune	Dekar
1	Karmøy	179
2	Skedsmo	129
3	Rennebu	122
4	Fjell	121
5	Mandal	105
6	Sandnes	97
7	Gjesdal	95
8	Sveio	94
9	Steinkjer	88
10	Skien	81
11	Malvik	77
12	Sørum	70
13	Stjørdal	70
14	Tønsberg	67
15	Trondheim	62
16	Valle	60
17	Bærum	60
18	Alvdal	57
19	Time	53
20	Rygge	49
	Sum øvste 20 kommunar	1 736
	Sum alle kommunar i Noreg	3 617

2.3 Formål areala blir omdisponerte til

Som tidlegare år stod formåla samferdsel og bustader for ein stor del av omdisponeringa i 2019 (figur 5, vedlegg 1 tabell 2). 63 prosent av all omdisponeringa gjekk til desse formåla. Til forskjell frå året før var det i 2019 mest dyrka jord som gjekk med til samferdsel, medan omdisponeringstalet til formålet bustader har gått noko ned. Det står i alle fall tydeleg fram at det framleis er desse arealformåla det er viktigast å jobbe med å finne alternative løysingar for.

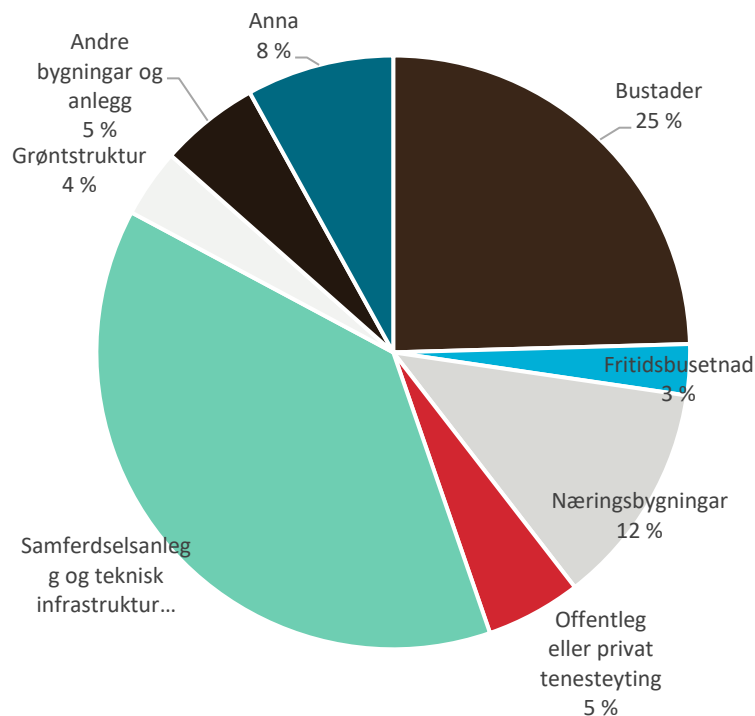
Tala for 2019 viser at så mykje som 34 prosent av bustadbygginga på dyrka jord blei godkjent gjennom løyve til omdisponering etter jordlova, altså utan reguleringsplan. For at ein skal kunne gjere ei heilskapleg og velgrunna vurdering og avgjerd om bustadbygging i kommunen, bør dette skje i samband med kommune- og reguleringsplanprosessar. Ikkje

gjennom behandling av einskildsaker etter jordlova. Det er også grunn til å tru at dette heng saman med praksis for bruk av dispensasjon etter plan- og bygningslova. Her har kommunane eit potensiale til å avgrense omdisponeringa gjennom å legge vekt på heilskapleg planlegging.

Omdisponering av areal

Eit areal blir regna som omdisponert når det gjennom vedtatt reguleringsplan etter plan- og bygningslova eller ved saksbehandling etter jordlova skifter arealformål frå LNFR (landbruk, natur og friluftsliv, samt reindrift) til eit formål som ikkje tek sikte på landbruk. Tala i dette kapitelet viser kor mykje areal som i 2019 blei vedteken omdisponert til andre arealformål, ikkje kor mykje som faktisk blei nedbygd.

Når kommunane rapporterer i KOSTRA, skal tal på dekar omdisponert areal, både for reguleringsplanar og enkeltsaker etter jordlova, fordelast på ei heil rekke ulike formål. Omsynet til jordvernet skal avvegast mot andre omsyn i arealplanlegginga, og også etter jordlova kan omsynet til å verne om arealressursane måtte vike for andre viktige samfunnsomsyn. Tala frå KOSTRA viser kva for andre samfunnsformål jordbruksareala blir tatt i bruk til i omdisponeringssaker.

Figur 5: Omdisponert areal dyrka jord fordelt på formål i 2019.

Omdisponering av areal til anna enn landbruksformål etter jordlova, altså ein bruk av arealet som ikkje tar sikte på jordbruksproduksjon slik dette er definert i jordlova, er definert som permanent omdisponering. Slik omdisponering blir dermed tatt med på linje med ulike utbyggingsformål kommunane registrerer gjennom KOSTRA. Dette kan til dømes vere ridehaller, hytter til utleige eller servicebygg.

Samferdsel stod for den største delen av omdisponeringa i 2019. Foto: Oskar Puschmann, NIBIO.

3 Nydyrkinga aukar for fjerde år på rad

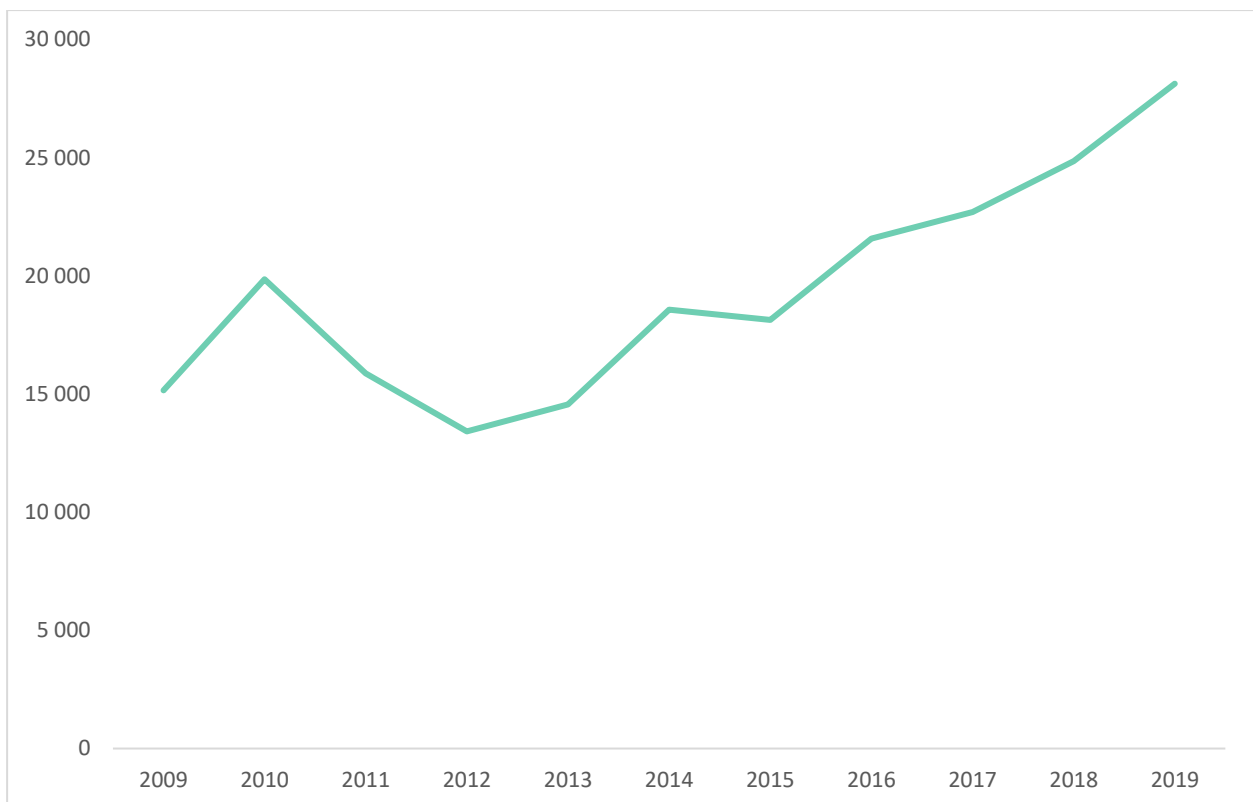
For fjerde år på rad auka arealet godkjent for nydyrking. Ikkje sidan KOSTRA-rapporteringa starta i 2005 har det blitt godkjent så mykje areal. I 2019 blei 28 128 dekar godkjent for nydyrking, noko som er drygt 3 000 dekar meir enn året før (figur 6). Endringar i forskrift om nydyrking som innebar eit forbod mot nydyrking av myr, var på høyring i 2017. Det er grunn til å tru at noko av auken vi har sett sidan 2016 skuldast dette.

Gjennomsnittarealet som blei tillate oppdyrka i kvar sak var 25 dekar i 2019, noko som er på linje med året før. I 2019 blei det behandla 1 143 søknader om nydyrking. Dei aller fleste søknadene om nydyrking blei godkjent. Avslagsprosenten i 2019 var på 2,1 (vedlegg 1, tabell 3).

Regler for nydyrking

For å nydyrke eit areal må eigaren søke kommunen om godkjenning av plan for nydyrking etter forskrift om nydyrking (jf. jordlova § 11). Kommunane rapporterer om utfallet av behandla søknader i KOSTRA. KOSTRA-tala seier ikkje i kva grad, eller når, desse areala faktisk vil bli dyrka opp. Dersom nydyrkingstiltaket ikkje er påbyrja innan tre år etter at løyvet blei gitt, fell løyvet bort.

I 2020 blei forskrift om nydyrking revidert slik at nydyrking av myr no er forbode. Tala for 2019 skil ikkje på kva type areal som er dyrka opp. Frå og med rapporteringsåret 2021 skal kommunane rapportere på dette.

Figur 6: Tal på tillate nydyrka areal, 2008 - 2019 (dekar).

Dei høgaste tala for godkjent nydyrkingsareal i 2019 finn vi hos kommunane i Trøndelag (6 533 dekar), Hedmark (5 165 dekar) og Møre og Romsdal (3 106 dekar). Kommunane i desse tre fylka står for 53 prosent av alt tillate nydyrka areal i 2019 (vedlegg 1, tabell 4).

Ved behandling av søknad om godkjenning av plan for nydyrking skal kommunen legge særleg vekt på verknaden nydyrkinga kan få for natur- og kulturlandskapsverdiane. Kvart år blir det stilt vilkår av omsyn

til natur og miljø i om lag halvparten av nydyrkingssakene. I 2019 blei det stilt slike vilkår i 59 prosent av sakene der godkjenning blei gitt (vedlegg 1, tabell 5).

Foto: Frode Bentzen, NIBIO.

4 Jordlova – tal på saker og utfall

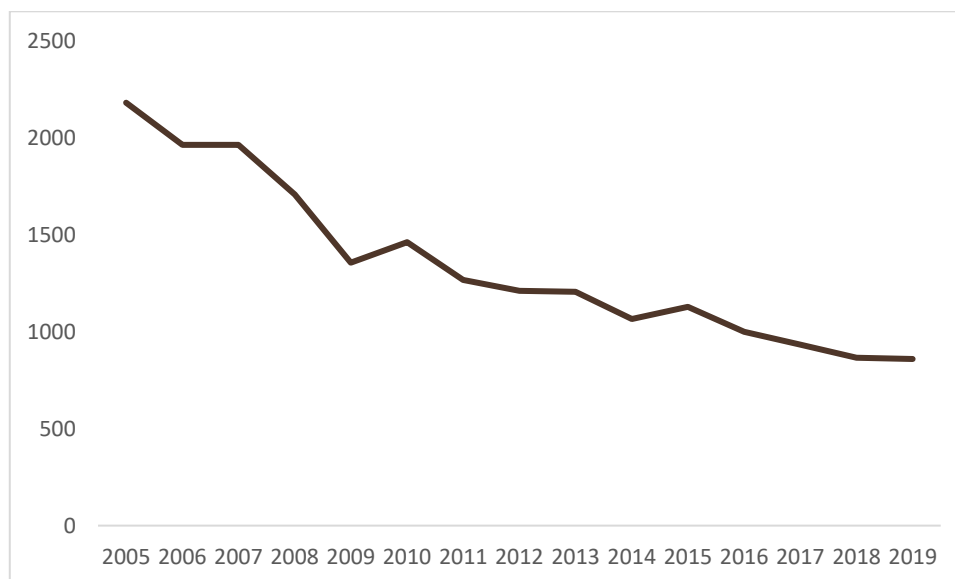
4.1 Omdisponerings-saker

Heilt sida KOSTRA-rapporteringa starta i 2005 har talet på innvilga søknader om omdisponering etter jordlova §§ 9 eller 12 gått jamt nedover. I 2019 blei 859 søknader om omdisponering innvilga. Dette er det lågaste nivået i perioden (figur 7). Den gjennomsnittlege avslagsprosenten for kommunane var på 11,5. Dette er på linje med tidlegare år. Sjå tabell 6 i vedlegg 1 for meir informasjon om talet på søknader og avslagsprosent i perioden 2000 – 2019.

Omdisponering etter jordlova

Jordlova set eit forbod mot å nytte dyrka jord til formål som ikkje tar sikte på jordbruksproduksjon. Jordlova seier også at dyrkbar jord ikkje må disponerast slik at ho i framtida ikkje blir eigna til jordbruksproduksjon. Vil eigaren nytte dyrka eller dyrkbar jord til anna enn jordbruksproduksjon, må hen søke om samtykke til omdisponering etter jordlova § 9.

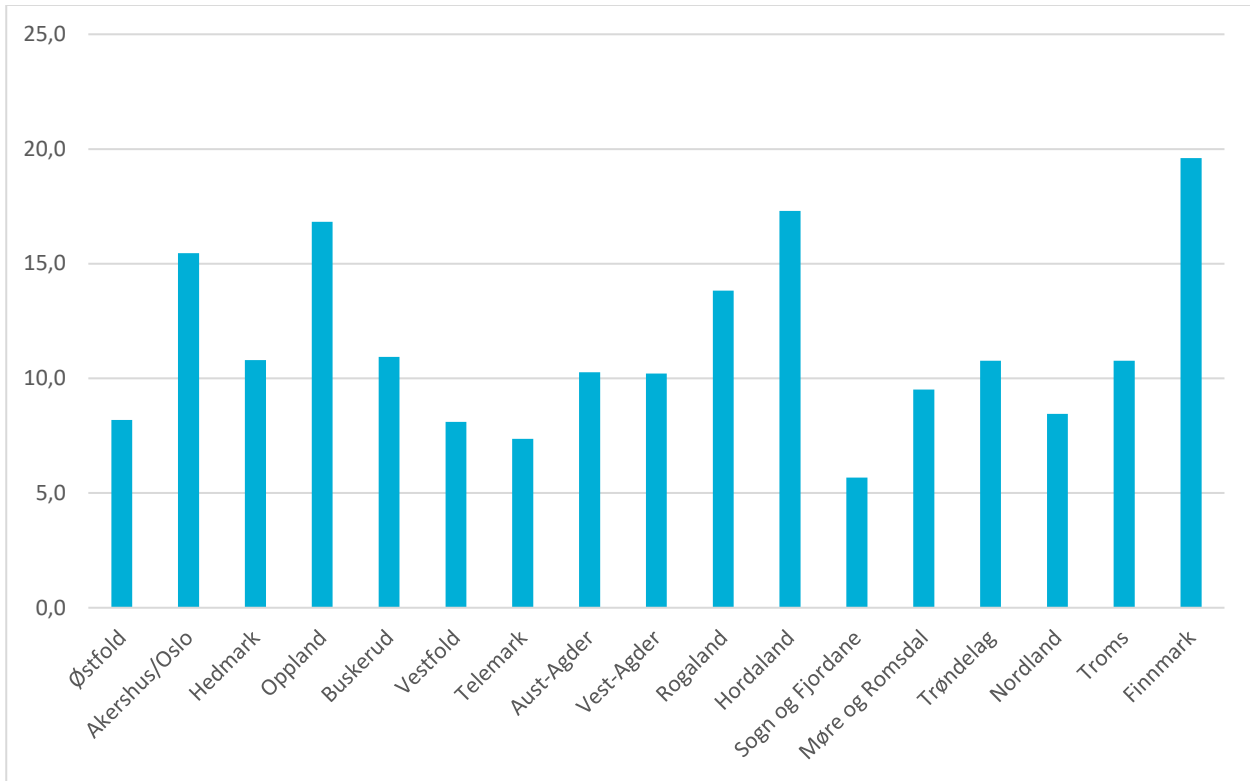
I KOSTRA blir også søknader om frådeling etter jordlova § 12 tatt med under talet for omdisponeringssaker etter jordlova § 9, dersom delinga fører med seg at dyrka eller dyrkbar jord blir omdisponert.

Figur 7: Tal på søknader om omdisponering av dyrka og dyrkbar jord etter jordlova §§ 9 og 12 innvilga (2005-2019).

4.1.1 Avslagsprosenten varierer mellom fylka

Det er stor variasjon i talet på søknader om omdisponering etter jordlova i dei forskjellige fylka (sjå vedlegg 1 figur 1). Dette er naturleg, då det er ulikt kor mykje jordbruksareal og kor stor aktivitet det er i dei ulike fylka. Meir interessant er det då å merke seg at det er stor skilnad i avslagsprosent mellom fylka. Skilnaden kan tyde på at det er ulik praksis i kommunane i forskjellige delar av landet. Figur 8 viser at den høgaste avslagsprosenten i perioden 2006 til 2019 var blant kommunane i Finnmark med om lag 19,6 prosent, og Hordaland med 17,3 prosent, medan den lågaste avslagsprosenten var i kommunane i Sogn og Fjordane med om lag 5,7 prosent. I perioden 2006 - 2019 var den gjennomsnittlege avslagsprosenten for landet 11,4 prosent.

Figur 8: Avslagsprosent for søknader om omdisponering etter jordlova §§ 9 eller 12 i perioden 2006 - 2019.

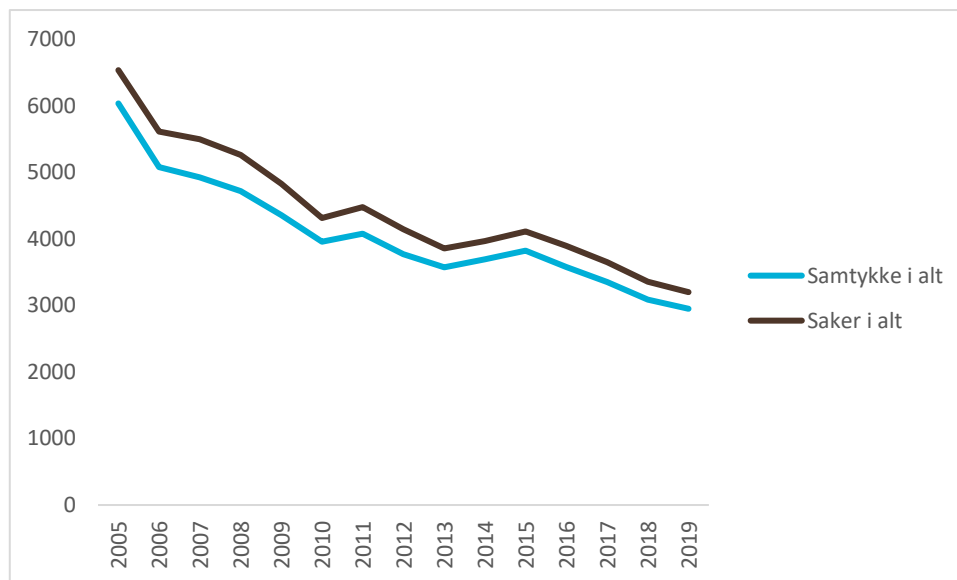
4.2 Delingssaker

I 2019 ga kommunane samtykke til deling av landbrukseigedom i 2 950 saker. Dette er under halvparten så mange saker som då KOSTRA-rapporteringa starta i 2005 (vedlegg 1 tabell 7). Som vi ser av figur 9 har dei nasjonale tala på kommunane sine samtykke til deling gradvis gått nedover heile perioden. Talet for 2019 er det lågaste sidan rapporteringa starta. Kommunane behandla 3 200 søknader om deling av eigedom i 2019, og den gjennomsnittlege avslagsprosenten var på 7,8. Dette er på linje med tidlegare år. Tabell 7 i vedlegg 1 gir blant anna oversyn over tal på saker, avslagsprosent og av om løyve blei gitt av omsyn til busetting i området. Det har ikkje vore større endringar i tendensane i desse tala gjennom perioden.

Deling av landbrukseigedom – jordlova § 12

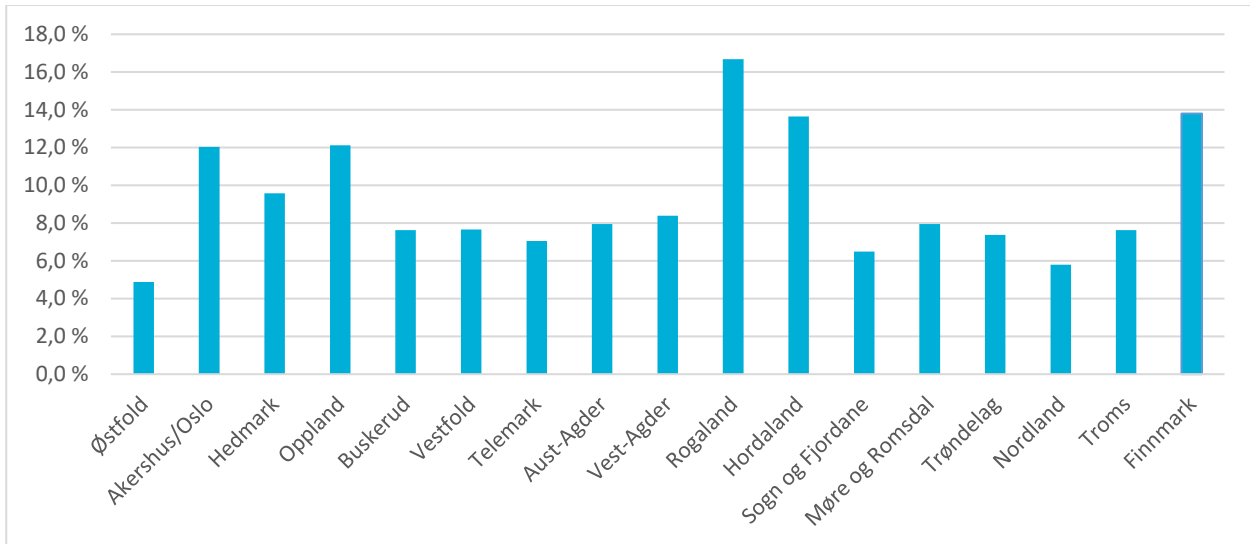
Om eigaren av ein landbrukseigedom vil dele frå eit areal, t.d. ei tomt til bustad, må hen søke om samtykke til deling etter jordlova § 12. Kommunen skal ved si behandling av søknaden mellom anna legge vekt på om delinga legg til rette for ein tenleg og variert bruksstruktur i landbruket.

Jordlova § 12 blei endra med verknad frå 1.7.2013, mellom anna slik at omsynet til busetting kan gi grunnlag for at søknaden kan bli innvilga sjølv om andre moment talar mot det. Denne endringa vart tatt inn som eit nytt punkt i KOSTRA-skjemaet frå og med rapporteringsåret 2013.

Figur 9: Tal på søknader om deling etter jordlova § 12 og tal på samtykke i perioden 2005 - 2019.

I perioden 2006 – 2019 ser vi at det er klar skilnad mellom fylka med omsyn på avslagsprosent på delingssøknader. Dette kjem fram i figur 10. Den høgaste avslagsprosenten for perioden var i kommunane i Rogaland, der gjennomsnittleg 16,7 prosent av delingssøknadene blei avslått. Den lågaste avslagsprosenten var i kommunane i Østfold med 4,9 prosent. For heile landet var gjennomsnittleg avslagsprosent i denne perioden 9,2 for kommunane si behandling av søknader etter jordlova § 12.

Figur 10: Gjennomsnittleg avslagsprosent i saker etter jordlova § 12 i perioden 2006 – 2019 fordelt på fylka.

Foto: Erling Fløistad, NIBIO.

4.3 Driveplikt

For 2019 rapporterte kommunane om at 77 søknader om varig fritak frå driveplikta blei innvilga. Dette er eit høgt tal samanlikna med tidlegare år (figur 11).

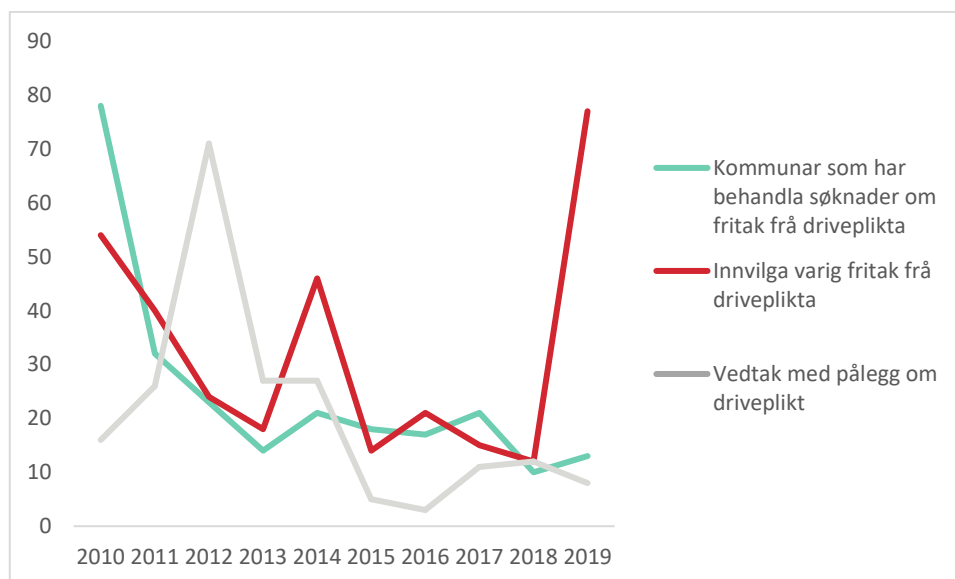
Sjølv om det var mange innvilga søknader om fritak frå driveplikta, så var det totalt berre 13 kommunar som behandla slike søknader.

Fylkesmennene hadde gjennom tildelingsbrev for 2019 oppdrag om å bidra til å auke kommunane sin kunnskap om føresegn om driveplikt i jordlova¹. Ein kan sjå aukinga i søknader om fritak frå driveplikta i 2019 i samband med dette oppdraget. Det er særskilt i Møre og Romsdal (54 saker) og Trøndelag (15 saker) at kommunane har behandla slike saker (vedlegg 1, tabell 8). Talet på kor mange kommunar som har behandla slike saker viser at potensialet for betre oppfølging av driveplikta framleis er stort. Vi ser også at tala for vedtak om pålegg om driveplikt er på linje med tidlegare år (figur 11).

Driveplikt – jordlova § 8

Med verknad frå 1.7.2009 blei det i jordlova § 8 fastsett ei føresegn om at jordbruksareal skal drivast. Denne føresegna gjeld utan tidsavgrensing. Eigaren må derfor sjølv drive den dyrka jorda hen eig, eller jorda må leigast bort som tilleggsjord til andre. Ei slik leigekontrakt skal vere skriftleg, og gjelde for ei tid på minst 10 år. Leigeavtalen skal òg gi ei god driftsmessig løysing.

Eigaren kan etter jordlova § 8a søke om fritak frå driveplikta, enten heilt eller for ein tidsavgrensa periode.

Figur 11: Tal på saker behandla etter jordlova §§ 8 og 8 a i perioden 2010 - 2019. Merk at vedtak med pålegg om driveplikt ikkje heng saman med talet på kommunar som har behandla søknader om fritak frå driveplikta.

¹ Tildelingsbrev til fylkesmennene punkt 3.1.6.2.7.

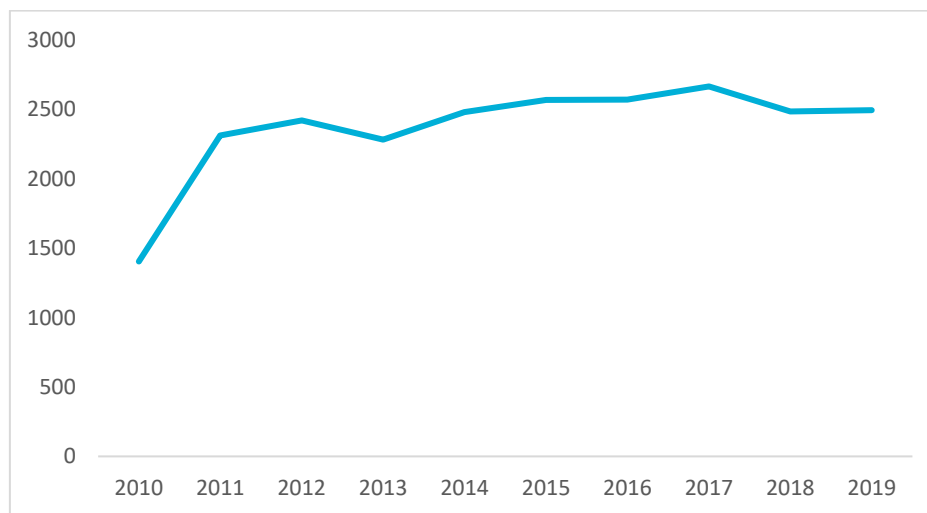
5 Konesesjonslova – talet på saker og utfall

Kommunane rapporterer på ei rekke spørsmål knytt til saksbehandling etter konesesjonslova. Alt frå spørsmål om «vanlege» konesesjonssaker til spørsmål om «slektskapskonesesjon» og «nullgrensesakar». Kva for sakstype dette er kan du lese meir om i tekstboksane i dette kapitelet. Felles for typen av saker innafor konesesjonslova er at det er lite variasjon i talet på saker og avslagsprosent frå år til år. Dette kjem vi nærare inn på i delkapitla under.

5.1 «Vanlege» søknader om konesesjon

Erverv av ein eigedom som skal nyttas til landbruksformål, og som ikkje er konesesjonsfri å overta på grunn av storleik eller fordi han er overtatt av nær familie, krev konesesjon. Søknader som ikkje fell inn under føresegna om «slektskapskonesesjon» eller er såkalla «nullgrensesaker» (sjå tekstboks under) er i KOSTRA-samanheng å regne for «vanlege» søknader om konesesjon. Under summerer vi kort opp rapporteringa for 2019.

Talet på innvilga søknader har vore jamt dei siste åtte åra (figur 12). Forholdet mellom talet på innvilga søknader med og utan vilkår har også lege omtrent på same nivå gjennom heile perioden (tabell 2). Det same gjeld for avslagsprosenten.

Figur 12: Innvilga søknader om "vanleg" konesesjon i perioden 2010 – 2019, alle kommunar.

Konesesjon og konesesjonslova

«Konesesjon» betyr løyve til erverv av fast eigedom. «Erverv» er eit fellesord for alle måtar ein kan overta ein eigedom på (til dømes kjøp, arv eller gåve).

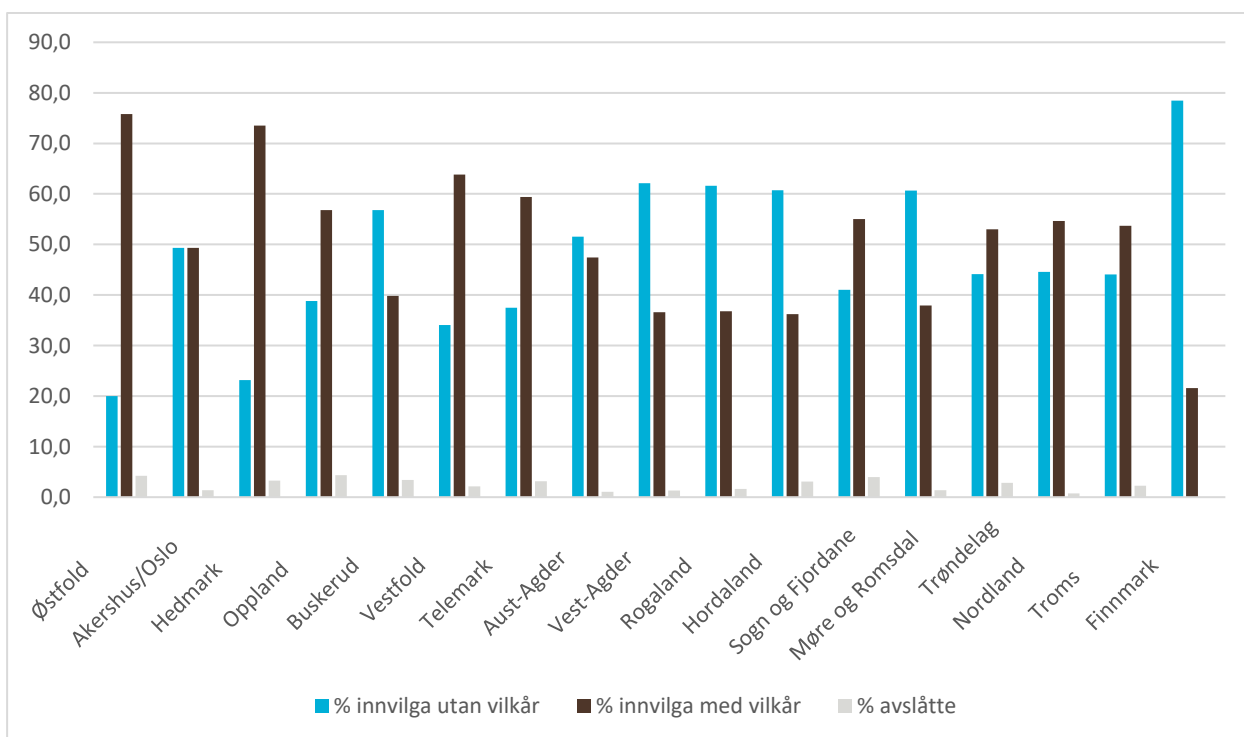
Formålet med konesesjonslova er å få eit effektivt vern om landbruket sine produksjonsareal og slike eigar- og bruksforhold som er mest gagnlege for samfunnet. Konesesjonslova fastset at det er naudsynt med konesesjon for å erverve fast eigedom. Unntaka frå denne konesesjonsplikta er likevel så omfattande at det i praksis berre må søkast om konesesjon for ein liten del av eigarskifta på fast eigedom.

Konesesjon kan gis med eller utan vilkår. Historisk sett blir om lag halvparten av søknadene innvilga på vilkår. I KOSTRA rapporterer kommunane på om det er sett vilkår etter konesesjonslova § 11.

Tabell 2: «Vanlege» søknader om konsesjon for perioden 2010-2019. Talet på saker.

	Innvilga			Innvilga med vilkår		Avslått	Søknader i alt	Avslagsprosent
	Utan vilkår	På vilkår etter § 11	Innvilga i alt	Pers. buplikt	Upers. buplikt			
2010	645	759	1404	395	53	43	1447	3,0
2011	1115	1197	2312	645	82	62	2374	2,6
2012	1177	1243	2420	680	106	63	2483	2,5
2013	1042	1239	2281	643	71	51	2332	2,2
2014	1146	1335	2481	721	104	48	2529	1,9
2015	1323	1244	2567	631	99	48	2615	1,8
2016	1263	1 307	2570	637	106	57	2 627	2,2
2017	1336	1329	2665	735	110	58	2723	2,1
2018	1171	1314	2485	655	94	61	2546	2,4
2019	1169	1325	2494	679	130	63	2557	2,5

Det er stor variasjon mellom fylka med omsyn til om søknadene blir innvilga med eller utan vilkår. Det var kommunane i Finnmark som hadde størst del innvilga saker med vilkår (78,4 prosent), medan kommunane i Østfold hadde færrest (20 prosent). Avslagsprosenten var høgast i kommunane i Oppland med 4,4, medan det i kommunane i Finnmark ikkje blei gitt nokon avslag i 2019 (figur 13).

Figur 13: Utfall av søknader om konsesjon behandla av kommunane i 2019 fordelt på fylka.

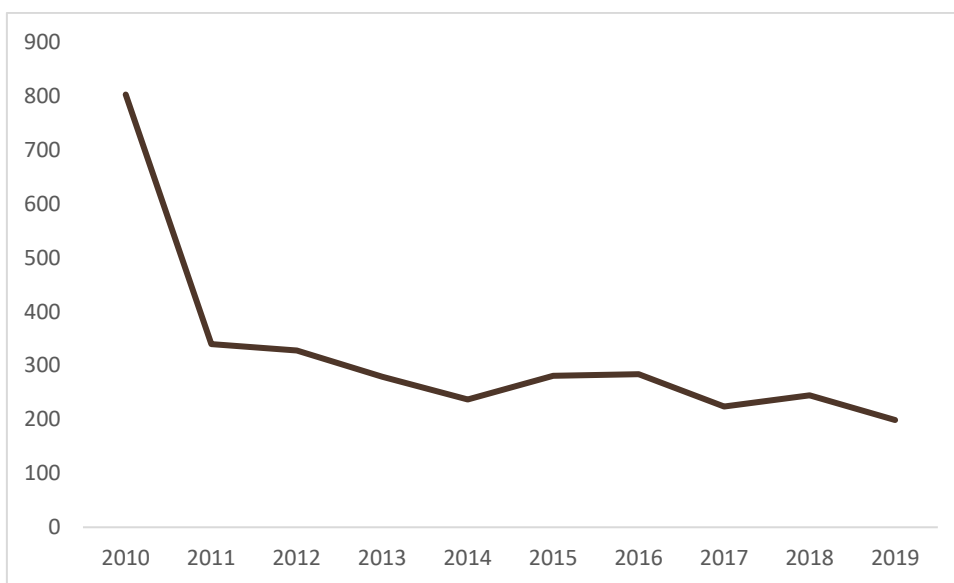
I KOSTRA rapporterer kommunane òg på om det i nokon av tilfella av vanlege søknader om konsesjon er eit aksjeselskap som står som søker. Tradisjonelt har det vore rapportert om få slike søknader. I 2019 behandla kommunane i alt 49 slike saker, noko som er på linje med tidlegare år. Sjå vedlegg 1 tabell 9 for meir informasjon om rapporteringa på denne sakstypen.

5.2 «Slektskapskonsesjon»

Som for tala på «vanlege» søknader om konsesjon, så viser statistikken for «slektskapskonsesjon» at utviklinga har vore jamn dei siste åra (figur 14). Forholdet mellom tal på innvilga søknader med og utan vilkår har også lege omtrent på same nivå gjennom heile perioden. Det same gjeld for avslagsprosenten (sjå vedlegg 1, tabell 10).

«Slektskapskonsesjon» - § 9 siste ledd

Endringa av konsesjonslova i 2009 gjorde at odelsberettiga eller nær slekt må søke konsesjon der vedkommande ikkje kan eller vil busette seg på eigedomen. Kommunen tar så stilling til om det skal gis konsesjon med eller utan vilkår om buplikt.

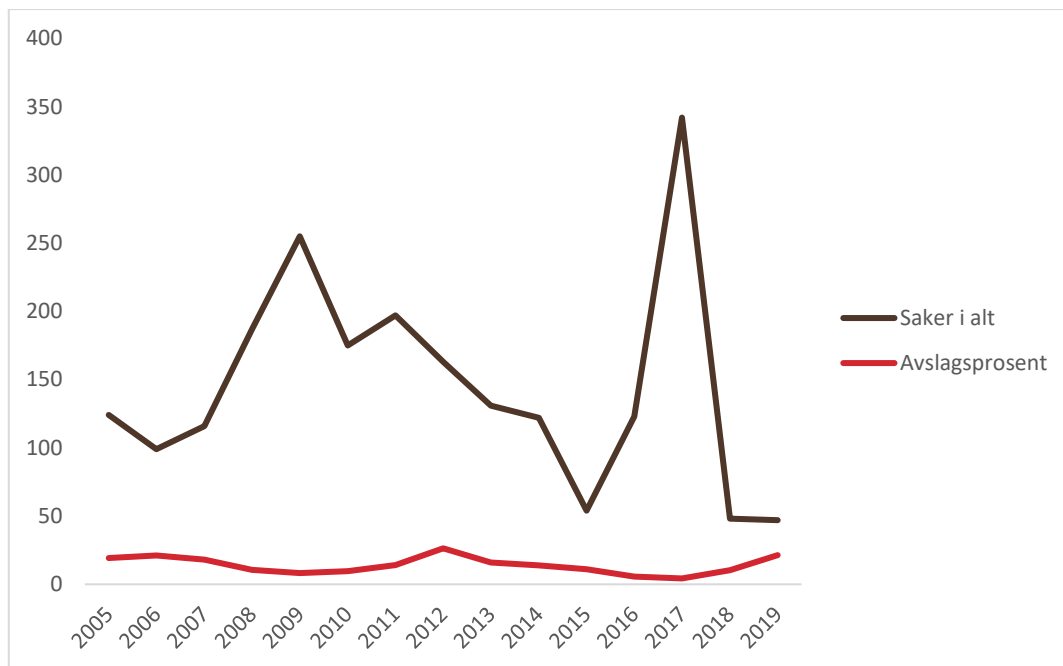
Figur 14: Talet på saker etter konsesjonslova § 9 siste ledd ("slektskapskonsesjon"), behandla av kommunane som førsteinstans, 2010 - 2019.

5.3 Nedsett konsesjonsgrense – nullgrense

Kommunane behandla i alt 47 såkalla «nullgrensesaker» i 2019, noko som er på linje med tidlegare år (figur 15). Avslagsprosenten var på 21,3, noko som er høgt samanlikna med tidlegare år. Av figur 15 kommer det fram at det var særst mange nullgrensesaker i 2017. Dette kan skuldast feilrapportering i 2017, då nokre kommunar kan ha talt eigenerklæringsskjema som innvilga nullgrensesaker. Dette var tilfelle òg for 2019, då Gol kommune hadde rapportert inn 333 nullgrensesaker. Tala vi presenterer for 2019 her er justert for denne feilen.

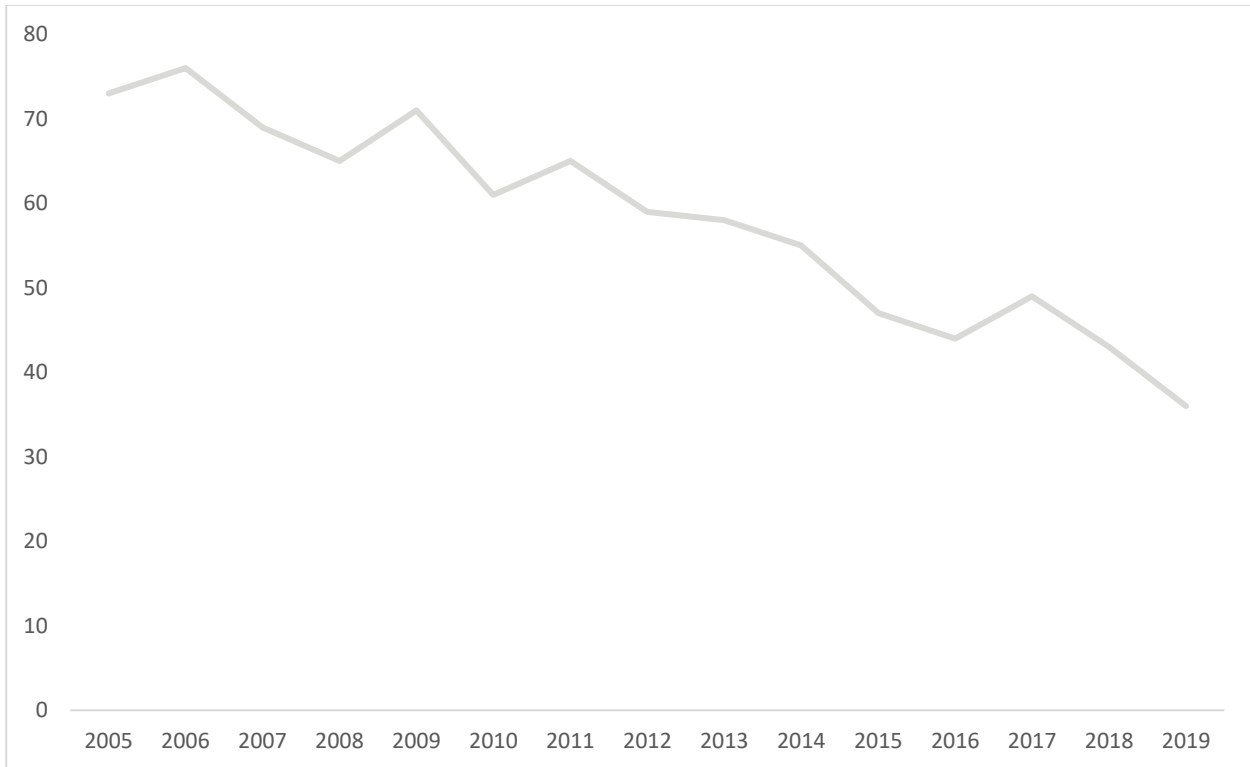
«Nullgrense»

For å sikre omsynet til fast busetjing kan kommunen søke om å få innføre forskrift etter konsesjonslova § 7, òg kalla «nullgrenseforskrift». Ei slik forskrift sett konsesjonsfridomen ut av spel for heile eller delar av kommunen, og gjeld for eigedomar som er eller har vore nytta til heilårsbustad eller er regulert til bustadformål. Tar ein over ein slik eigedom og vil nytte han til fritidsformål, må ein søke om konsesjon.

Figur 15: Tal på nullgrensesaker og avslagsprosent i perioden 2005 - 2019.

I 2019 har i alt 36 kommunar gjennom KOSTRA-rapporteringa oppgitt at dei har ei forskrift etter konsesjonslova § 7. Dette er sju færre enn året før, jf. figur 16. Det er Landbruksdirektoratet som fastset desse forskriftene, og vi fører derfor ein eigen oversikt over dei årsvise endringane i talet på kommunar med forskrift. For 2019 er det skilnad mellom våre tal og KOSTRA-tala. I følgje Landbruksdirektoratet sin eigen oversikt hadde 45 kommunar forskrift om nedsett konsesjonsgrense ved årsskifte 2019, noko som er ni fleire enn dei kommunane som gjennom KOSTRA svarar at dei har ei slik forskrift. Dette kan tyde på at nedgangen i kommunar med forskrift om nedsett konsesjonsgrense ikkje er like stor som grafen gjer uttrykk for, og at talet elles er i ferd med å flate ut.

Figur 16: Talet på kommunar som har forskrift etter konsesjonslova § 7 i perioden 2005 – 2019.

Risør kommune har forskrift om nedsett konsesjonsgrense. Foto: iRisør.no/Adrian Lokander.

5.4 Nedsett konsesjonsgrense – slektskapsunntaket sett ut av kraft

Ei endring i konsesjonslova, sett i kraft 1.7.2009, gjer det mogleg for kommunane å innføre forskrift som òg sett slektskapsunntaket i konsesjonslova (§ 5 første ledd nr. 1) ut av kraft. Dette inneber at nære slektningar av tidlegare eigar må søke konsesjon dersom dei ønskjer å nytte ein tidlegare heilårsbustad til fritidsformål. I 2019 var det 7 kommunar som hadde slike føresegner i forskrifta si. Desse kommunane behandla til saman 6 sakar. Dette er på linje med tidlegare år (vedlegg 1, tabell 11).

6 Kvalitet på talmaterialet

6.1 Foreløpige og endelege tal

Fristen for foreløpig rapportering er 15. februar, og for endeleg rapportering er fristen i juni. I år var det 393 av 422 kommunar (93 prosent) som hadde rapportert ved foreløpig rapporteringsfrist, jf. tabell 3. Som tidlegare år har det vore endringar i dei innrapporterte tala i tida frå foreløpig til endelege tal, i form av kvalitetssikring og feilretting. Vanlegvis er det slik at omdisponeringstala stig i tida frå foreløpig til endeleg frist for rapportering. I 2019, som i 2018, gjekk tala for omdisponering overraskande nok noko ned frå foreløpig til endeleg rapportering. Dette skuldast mindre justeringar frå nokre kommunar.

Tabell 3: Andel kommunar som har rapportert, tal på dekar omdisponert areal, samt prosentvis endring mellom foreløpige og endelege tal, 2005 – 2019. NB: Tala inkluderer alle formål (areal til skogplanting inkludert).

	Foreløpige tal				Endelege tal				Endelege tal i % av foreløpige		
	Andel kommunar	Omd. etter jordlov	Omd. etter PBL	Sum jordlov og PBL	Andel kommunar	Omd. etter jordlov	Omd. etter PBL	Sum jordlov og PBL	Jordlov	PBL	Sum jordlov og PBL
2005	77 %	4 052	10 467	14 519	96 %	4 438	13 510	17 948	110 %	129 %	124 %
2006	87 %	4 196	8 499	12 695	99 %	4 785	9 352	14 137	114 %	110 %	111 %
2007	92 %	4 345	10 521	14 866	98 %	4 456	10 986	15 442	103 %	104 %	104 %
2008	89 %	3 875	12 640	16 515	99 %	4 040	12 402	16 442	104 %	98 %	100 %
2009	88 %	3 395	11 117	14 512	98 %	3 607	11 557	15 164	106 %	104 %	104 %
2010	92 %	3 562	9 749	13 311	97 %	2 999	9 908	12 906	84 %	102 %	97 %
2011	94 %	2 400	7 752	10 152	99 %	2 660	8 325	10 985	111 %	107 %	108 %
2012	93 %	2 385	8 477	10 862	98 %	2 428	9 211	11 639	102 %	109 %	107 %
2013	93 %	2 335	7 615	9 950	99 %	2 587	7 639	10 226	111 %	100 %	103 %
2014	90 %	1 949	7 563	9 512	99 %	2 133	8 106	10 239	109 %	107 %	108 %
2015	91 %	4 140	8 432	12 572	99 %	4 054	8 723	12 777	98 %	104 %	102 %
2016	95 %	2 244	8 801	11 045	99 %	2 274	9 330	11 604	101 %	106 %	105 %
2017	94 %	2 907	5 807	8 714	97 %	2 961	6 167	9 128	102 %	106 %	105 %
2018	94 %	1 527	11 499	13 026	97 %	1 559	11 348	12 907	102 %	99 %	99 %
2019	93 %	1 210	7 209	8 418	98 %	1 036	7 121	8 157	97 %	99 %	98 %

6.2 Endringar i rapporteringa

Frå og med rapporteringa for 2020 vil samanslåing av kommunar og fylke føre til store endringar. I denne rapporten er Trøndelag slått saman til eitt fylke. I åra som kjem vil det bli 10 regionar, noko som vil seie at vi må gjere justeringar i einiskilde tidsseriar. Framover vil talet på kommunar reduserast ytterlegare frå dagens 422 til 356. På lokalt og regionalt nivå vil desse endringane føre til at tala må presenterast på ein anna måte.

For at kommunane skal få eit auka insentiv til å tilbakeføre jordbruksareal som er omdisponert til anna formål, men der planane ikkje er realiserte, har Landbruksdirektoratet tidlegare foreslått at tilbakeførte areal også skal rapporterast via KOSTRA. Nytt spørsmål er på plass i KOSTRA-skjemaet for rapporteringsåret 2020. Tilbakeført jordbruksareal skal ikkje gjere utslag for omdisponeringstala det året arealet tilbakeførast, men skal trekkjast frå i dei historiske omdisponeringstala.

Om tidlegare års rapportering

Til og med året 2003 var kommunane pålagt å bruke saksbehandlingssystemet AJOUR for rapportering på landbruksområdet. AJOUR blei avvikla før nytt system for rapportering var på plass. 2004 blei dermed eit unntaksår med omsyn til rapportering på praktisering av jord- og konsesjonslovgivinga. I åra 2002-2004 blei omdisponering etter plan- og bygningslova rapportert i KOSTRA-skjema "Kulturminner, natur og nærmiljø" (KNNM).

Rutinane for kommunane si rapportering på omdisponert areal blei lagt om frå og med 2005. Rapporteringa for omdisponert areal i KOSTRA blei òg endra for rapporteringsåret 2010, som ei følgje av at plan- og bygningslova blei endra i 2009. 2010 er det første året vi reknar med at hovudtyngda av rapporteringa skjer etter planar behandla etter ny plan- og bygningslov.

Frå 1. januar 2018 trådde ei ny endring i jordlova § 2 i kraft (jf. Prop. 97 L (2016-2017)). Dette fører med seg at tiltak med konsesjon etter energilova § 3-1, vassressurslova eller vassdragsreguleringslova ikkje lenger skal behandlast etter jordlova. Dette vil igjen føre til at dyrka og dyrkbar jord som blir omdisponert til denne typen tiltak, ikkje lenger rapporterast via KOSTRA. Landbruksdirektoratet har i samarbeid med NVE og SSB funne ei ny rapporteringsrutine for å innhente desse tala. Tala skal no bli registrert av utbygger og rapporterast til NVE. NVE sender så tala vidare til SSB, som vil publisere dei samstundes med KOSTRA-tala. Omdisponering som følgje av konsesjonspliktige energitiltak vil på denne måten inngå i det årlege KOSTRA-talet over omdisponert dyrka og dyrkbar jord, som utgjer bakgrunnen for det nasjonale jordvernmålet. Det skal likevel komme tydeleg fram at dette ikkje er omdisponering vedtatt av kommunen. For rapporteringsåret 2019 har ikkje SSB mottatt slike tal.

Endringane i reglane om nydyrking, med forbod om nydyrking av myr, tok til å gjelde 2. juni 2020. Forskrifta opnar for at det kan gis dispensasjon til å nydyrke myr. Frå og med rapporteringa for 2021 vil kommunane måtte svare på fleire nye spørsmål om nydyrking av myr. Både om grunnlaget for dispensasjon, kor mykje areal djup og grunn myr som har blitt godkjent og kor mykje areal som faktisk har blitt dyrka opp.

6.3 Om rapporteringa for 2019

Ved endeleg rapporteringsfrist for 2019 var det 7 kommunar som ikkje hadde rapportert. Det gir ein svarprosent på 98 prosent, altså noko betre enn året før (tabell 3). Ved frist for endeleg rapportering i juni, mangla det rapportering frå desse kommunane:

- Nedre Eiker (Buskerud)
- Bremanger (Sogn og Fjordane)
- Haram (Møre og Romsdal)
- Midsund (Møre og Romsdal)
- Klæbu (Trøndelag)

- Evenes (Nordland)
- Andøy (Nordland)

Dette er tredje år på rad at Evenes kommune ikkje svarer. Kommunane Midsund og Andøy unnlèt òg i fjor å svare på KOSTRA-rapporteringa. Fleire av kommunane som ikkje har svart på rapporteringa for 2019 har frå 2020 blitt slått saman med andre kommunar. Dette kan vere ein grunn til at dei ikkje har svart på rapporteringa for 2019.

Moglege feilkjelder i rapporteringa kan vere feil oppgitt storleik på areal, tal og utfall av saker i rapporteringa frå dei ulike kommunane. KOSTRA er det beste verktøyet vi har for å måle korleis vi ligg an med tanke på å nå jordvernmålet, og for å følgje utviklinga i kommunane si behandling av saker etter jord- og konsesjonslov. Derfor er det viktig at desse tala reflekterer den faktiske situasjonen. Det er uheldig når det kjem endringar i tal som har betydning for jordvernmålet *etter* at dei endelege KOSTRA-tala har blitt offentlege, også fordi jordvernmålet har stor politisk merksemd.

6.4 Moglege forbetringar

Kvalitetssikring av rapporteringa skjer i regi av SSB. SSB gjennomfører maskinelle kontrollar av innsendte skjema, og purrar på kommunar der skjema manglar, eller skjemaet er ufullstendig utfyllt. Fylkesmennene gjer også ein jobb med å kvalitetssikre dei kommunevise tala, og gir SSB tilbakemelding om kommunar der dei har grunn til å tru at rapporteringa kan vere feil. Landbruksdirektoratet har fått tilbakemelding frå Fylkesmannen i Oslo og Viken om at dette er eit særskilt ressurskrevjande arbeid som ikkje nødvendigvis står i forhold til resultatet. Dei oppfordrar derfor direktoratet og SSB å finne betre måtar å kvalitetssikre tala på, til dømes gjennom ved bruk av GIS-analyse av vedtatte planar. Landbruksdirektoratet støtter Fylkesmannen i at det kan vere grunn til å sjå på korleis dette arbeidet gjerast framover.

Det er uvisst kor mykje jordbruksareal som blir godkjent brukt til andre formål gjennom enkeltsaksbehandling med grunnlag i kommuneplan. For å skaffe ei betre oversikt over den faktiske nedbygginga og sikre ei grundigare saksbehandling, foreslo direktoratet i fjorårets KOSTRA-rapport at verkeområdet til jordlova §§ 9 og 12 bør endrast. Dette foreslo Landbruksdirektoratet også i rapporten «Vernebestemmelsene i jordloven»² i 2016. Føresegna bør gjelde heilt til ein vedtatt reguleringsplan føreligg. Slik kan ein unngå at jordbruksareal blir tatt i bruk til andre formål i kommuneplan og gradvis blir bygd ned utan ei grundig behandling i reguleringsplan eller etter jordlova. Direktoratet står fast ved denne anbefalinga.

Dyrkbar jord er areal som ved nydyrking kan oppfylle krava til fulldyrka jord og som held krava til klima og jordkvalitet for plantedyrking. I fjorårets KOSTRA-rapport viste Landbruksdirektoratet til ei utgreiing presentert av NIBIO i 2017³ som viste at berre 54 prosent av alt areal som blei nydyrka i perioden 2006 til 2016 var klassifisert som dyrkbar jord. Det vil seie at mykje areal som eigentleg er dyrkbart manglar vern etter jordlova § 9, og at den omdisponeringa til anna formål enn landbruk heller ikkje blir rapportert inn i KOSTRA. Direktoratet foreslo derfor at det i første omgang blir skissert kva for moglegheiter som finst for å gjere analyser av omfanget av areal som kan nyttast til nydyrking, men som likevel ikkje er kartlagt som dyrkbar jord. I neste omgang kan ein eventuelt nytte denne kunnskapen til å kartlegge omfanget av slike areal, og korleis dei fordeler seg geografisk. Landbruksdirektoratet står fast ved denne anbefalinga.

Det høge talet som opphavleg var rapportert inn på nullgrensesaker, samt det høge talet (9 stk.) på kommunar som ikkje hadde rapportert inn at dei hadde nullgrenseforskrift, tyder på at det kan vere behov for å sjå på korleis spørsmåla i KOSTRA-skjemaet blir stilt og at det blir gjort eit arbeid med å forbetre rettleiinga.

² Rapport 21/2016, Vernebestemmelsene i jordloven, s. 21.

³ NIBIO-notat – Tilleggsutredning knyttet til kostnadseffektivitet og klimaeffekter av forbud mot nydyrking av myr, s. 4.

6.5 Konkrete tiltak

I dette kapitlet har Landbruksdirektoratet foreslått fleire tiltak for å betre kvaliteten i KOSTRA-rapporteringa og redusere omfanget av omdisponering av dyrka og dyrkbar jord:

- Vurdere endringar i korleis kvalitetssikringa av KOSTRA-tala blir gjennomført.
- Endre verkeområdet til jordlova §§ 9 og 12 slik at omdisponering av jordbruksareal berre kan skje gjennom behandling etter jordlova eller ved utarbeiding av reguleringsplan.
- Skissere kva for moglegheiter det finst for å gjere analyser av omfanget av areal som kan nyttast til nydyrking, men som likevel ikkje er kartlagt som dyrkbar jord.
- Gjere ein gjennomgang av KOSTRA-skjemaet slik at spørsmåla om nullgrenseforskrift blir enklare å forstå.

LANDBRUKSDIREKTORATET OSLO

POSTADRESSE:

Postboks 1450 Vika, 0116 Oslo

BESØKSADRESSE:

Stortingsgt. 28, 0161 Oslo

TELEFON: 78 60 60 00

E-POST: postmottak@landbruksdirektoratet.no

LANDBRUKSDIREKTORATET ALTA

BESØKSADRESSE:

Løkkeveien 111, 9510 Alta

LANDBRUKSDIREKTORATET STEINKJER

BESØKSADRESSE:

Skolegata 22, C-bygget, 7713 Steinkjer

www.landbruksdirektoratet.no

Vedlegg 1

Tabellar – omdisponering av jordbruksareal

Tabell 1: Omdisponert dyrka og dyrkbar jord til andre formål enn landbruk etter jordlova og plan- og bygningslova 2008 - 2019 (dekar). *Talet for 2017 har blitt justert slik at det samle blei omdisponert 3 894 daa dyrka jord. Talet i tabellen er ikkje endra for 2017 fordi vi ikkje har oppdatert fordeling på lovgrunnlag. Tala viser areal som gjennom vedtak er omdisponerte til anna arealformål enn landbruk, som til dømes bustader, forretning, logistikk eller samferdsel. Areal som er omdisponert til skogplanting, eller regulert til landbruksformål, er ikkje medrekna.

	Samla omdisponering jordlova og PBL			Plan- og bygningslova (PBL)			Jordlova		
	Dyrka jord	Dyrkbar jord	Sum dyrka og dyrkbar jord	Dyrka jord	Dyrkbar jord	Sum dyrka og dyrkbar jord	Dyrka jord	Dyrkbar jord	Sum dyrka og dyrkbar jord
2009	8 308	4 690	12 998	6 470	3 649	10 119	1 838	1 041	2 879
2010	6 687	5 556	12 243	5 273	4 635	9 908	1 414	921	2 335
2011	6 648	3 894	10 542	5 273	3 052	8 325	1 375	842	2 217
2012	6 567	4 643	11 210	5 265	3 946	9 211	1 302	697	1 999
2013	5 620	4 016	9 636	4 375	3 264	7 639	1 245	752	1 997
2014	5 710	4 277	9 987	4 646	3 460	8 106	1 064	817	1 881
2015	6 341	6 287	12 628	5 213	3 510	8 723	1 128	2 777	3 905
2016	6 337	5 362	11 699	5 138	4 630	9 768	1 532	743	2 275
2017*	4 025	4 754	8 779	3 110	3 057	6 167	914	1 697	2 612
2018	3 561	9 012	12 574	2 795	8 553	11 348	766	460	1 226
2019	3 617	4 540	8 157	2 957	4 164	7 121	660	376	1 036

Tabell 2: Omdisponert areal etter jordlova og plan- og bygningslova fordelt på formål, 2019 (dekar).

Formål	Dyrka jordlov	Dyrka pbl	Sum dyrka	Dyrkbar jordlov	Dyrkbar pbl	Sum dyrkbar	Sum d + db
Bustader	306	582	888	168	505	673	1 561
Fritidsbusetnad	77	24	100	81	60	140	240
Næringsbygningar	68	373	441	39	425	464	905
Offentleg eller privat tenesteyting	20	168	188	12	37	49	237
Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur	71	1 308	1 378	31	592	623	2 001
Grøntstruktur	9	126	135	0	174	174	308
Andre bygningar og anlegg	31	166	196	1	170	171	367
Golfbane	0	105	105	0	0	0	105
Anna landbruksformål jordlova	78		78	45		45	123
Forsvarsformål	0	0	0	0	1 983	1 983	1 983
LNFR der landbruk er utelukka		72	72		69	69	141
LNFR spreidde bygningar		5	5		7	7	13
Bruk og vern av sjø og vassdrag	1	3	4	0	2	2	6
Kombinasjoner av hovedformål pbl		27	27		140	140	167
Sum omdisponert	660	2 957	3 617	376	4 164	4 540	8 157
Skogplanting	40			77			

Tabellar - nydyrking

Tabell 3: Utfall av behandling av søknader om nydyrking 2008 – 2019.

År	Tal på søknader	Løyve utan vilkår	Løyve med vilkår	Tal på avslag	Avslag - %	Omsøkt nydyrka areal	Tillate nydyrka areal
2008	587	232	344	13	1,9 %	15 180	14 157
2009	569	221	337	11	2,0 %	15 755	15 153
2010	689	311	366	12	1,7 %	21 213	19 860
2011	632	267	354	11	1,7 %	17 425	15 875
2012	653	305	342	6	0,9 %	14 287	13 417
2013	644	284	353	7	1,1 %	15 111	14 557
2014	878	405	455	18	2,1 %	19 405	18 572
2015	854	404	439	11	1,3 %	18 832	18 139
2016	964	469	486	9	0,9 %	22 636	21 575
2017	958	406	537	15	1,6 %	23733	22702
2018	964	398	542	24	2,5 %	26 964	24 855
2019	1 143	464	663	24	2,1 %	30 029	28 128

Tabell 4: Godkjent areal for nydyrking i 2019, fordelt på fylka.

Fylke	Dekar
Trøndelag	6 353
Hedmark	5 165
Møre og Romsdal	3 106
Rogaland	2 455
Oppland	2 233
Nordland	1 462
Vest-Agder	1 199
Troms	1 181
Sogn og Fjordane	792
Aust-Agder	736
Hordaland	661
Buskerud	595
Østfold	566
Telemark	508
Akershus/Oslo	502
Finnmark	447
Vestfold	167

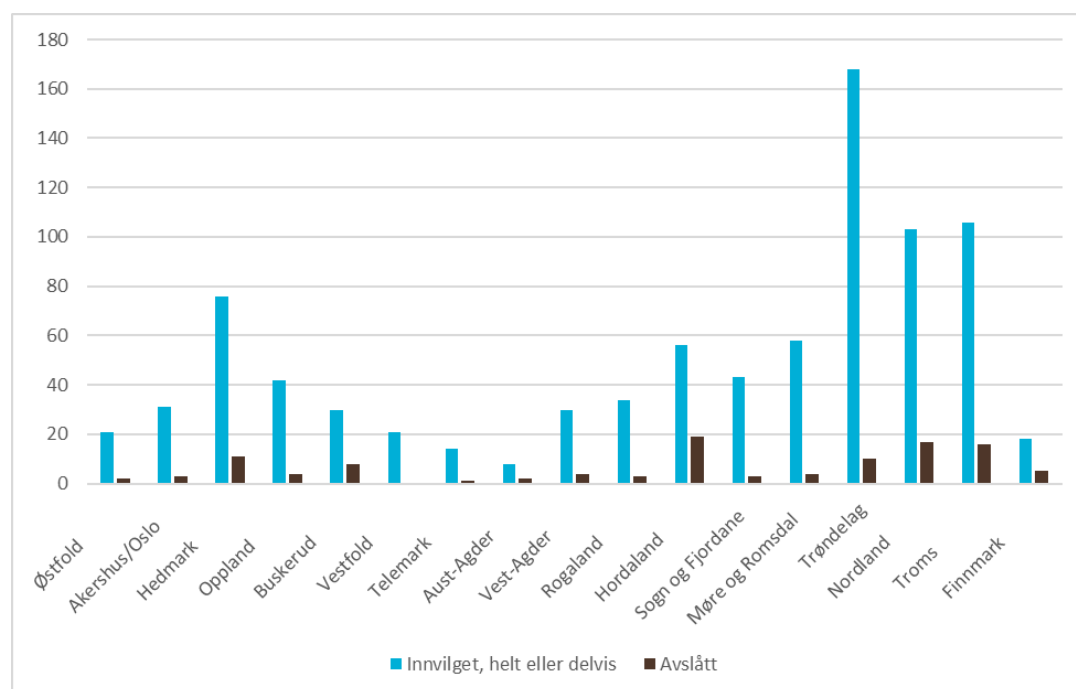
Tabell 5: Utfall av behandling av søknader om nydyrking 2008 – 2019.

År	Tal på søknader	Løyve utan vilkår	Løyve med vilkår	Tal på avslag	Avslag - %	Omsøkt nydyrka areal	Tillate nydyrka areal
2008	587	232	344	13	1,9 %	15 180	14 157
2009	569	221	337	11	2,0 %	15 755	15 153
2010	689	311	366	12	1,7 %	21 213	19 860
2011	632	267	354	11	1,7 %	17 425	15 875
2012	653	305	342	6	0,9 %	14 287	13 417
2013	644	284	353	7	1,1 %	15 111	14 557
2014	878	405	455	18	2,1 %	19 405	18 572
2015	854	404	439	11	1,3 %	18 832	18 139
2016	964	469	486	9	0,9 %	22 636	21 575
2017	958	406	537	15	1,6 %	23733	22702
2018	964	398	542	24	2,5 %	26 964	24 855
2019	1 143	464	663	24	2,1 %	30 029	28 128

Tabellar og figurar – jordlova

Tabell 6: Talet på omdisponeringssaker behandla av kommunane i perioden 2000-2019.

	Innvilga	Avslåtte	Saker i alt	Avslag i %
2000	767	47	814	5,8
2001	713	46	759	6,1
2002	626	41	667	6,1
2003	531	33	564	5,9
2005	2180	218	2398	9,1
2006	1962	194	2156	9
2007	1963	266	2229	11,9
2008	1707	235	1942	12,1
2009	1356	208	1564	13,3
2010	1461	156	1617	9,6
2011	1267	137	1404	9,8
2012	1211	159	1370	11,6
2013	1205	154	1359	11,3
2014	1065	121	1186	10,2
2015	1128	129	1257	10,3
2016	999	134	1133	11,8
2017	933	153	1086	14,1
2018	865	120	985	12,1
2019	859	112	971	11,5

Figur 1: Talet på søknader etter jordlova § 9, innvilga og avslåtte, fordelt på fylka i 2019.

Tabell 7: Talet på søknader om deling etter jordlova § 12 behandla av kommunane i perioden 2005 - 2019.

	Samtykke i alt	Med formål tilleggsjord	Av omsyn til busettinga i området	Avslag i alt	Saker i alt	Avslag i %
2005	6037	684		500	6537	7,6
2006	5079	507		536	5615	9,5
2007	4924	508		574	5498	10,4
2008	4718	544		543	5261	10,3
2009	4360	528		469	4829	9,7
2010	3960	456		353	4313	8,2
2011	4081	491		397	4478	8,9
2012	3773	516		375	4148	9
2013	3575	555	513	282	3857	7,3
2014	3692	585	532	274	3966	6,9
2015	3826	625	638	287	4113	7
2016	3577	557	589	321	3898	8,2
2017	3352	627	590	298	3650	8,2
2018	3086	599	551	273	3359	8,1
2019	2950	606	384	250	3200	7,8

Tabell 8: Tal på søknadar om fritak frå driveplikta i 2019, fordelt på fylka.

	Søknadar om fritak frå driveplikta	Søknadar innvilga med varig fritak
Østfold	1	1
Akershus/Oslo	0	0
Hedmark	0	0
Oppland	0	0
Buskerud	0	0
Vestfold	0	0
Telemark	0	0
Aust-Agder	1	1
Vest-Agder	0	0
Rogaland	0	0
Hordaland	0	0
Sogn og Fjordane	1	0
Møre og Romsdal	55	54
Trøndelag	15	15
Nordland	11	6
Troms	1	0
Finnmark	0	0
Sum	85	77

Tabellar – konsesjonslova

Tabell 9: Talet på saker der søkaren er eit aksjeselskap, fordelt på utfall og år.

	Innvilga	Avslått	Saker i alt
2012	21	3	24
2013	36	8	44
2014	37	7	44
2015	34	4	38
2016	23	7	30
2017	48	10	58
2018	43	12	55
2019	33	14	47

Tabell 10: Talet på saker etter konsesjonslova § 9 siste ledd («slektskapskonsesjon»), behandla av kommunane som førsteinstans, 2010-2019.

	Innvilga			Søknader innvilget med vilkår			Avslåtte	Søknader i alt	Avslagsprosent
	Utan vilkår	Med vilkår	I alt	Pers. buplikt	Uppers. buplikt	Seinare tilflytting			
2010	270	533	803	218	59	174	42	845	5,0
2011	109	231	340	*	44	180	39	379	10,3
2012	75	253	328	*	42	205	24	352	6,8
2013	77	202	279	*	57	125	12	291	4,1
2014	64	173	237		43	115	20	257	7,8
2015	94	187	281		36	138	26	307	8,5
2016	82	202	284		55	118	21	305	6,9
2017	68	156	224		38	103	14	238	5,9
2018	106	139	245		28	94	16	261	6,1
2019	73	126	199		34	99	17	216	7,9

Tabell 11: Talet på kommunar med forskrift som sett konsesjonslova § 5 nr. 1 ut av kraft, og saker behandla etter denne regelen i perioden 2012-2019.

	Kommunar med forskrift	Innvilga	Avslått	Saker i alt
2012	8	14	2	16
2013	11	17	0	17
2014	10	9	0	9
2015	6	2	0	2
2016	6	15	0	15
2017	8	9	2	11
2018	7	1	5	6
2019	7	2	0	2

Forvaltning av landbruksarealer 2019

1 Opplysninger om kommunen og ansvarlig for rapporteringen

Kommunenr

Kommunens navn

Navn skjemaansvarlig

E-post skjemaansvarlig

Tlf nr

2 Omdisponering av dyrka eller dyrkbar jord etter plan- og bygningsloven i 2019. Endelig vedtatte reguleringsplaner (område- eller detaljregulering)

Kart og hjelpemiddel for beregning av areal av dyrka og dyrkbar jord finnes i Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIOs) kartportal [Kilden](#) under Verktøy/Arealberegning i KOSTRA.

- **Dyrka jord** omfatter fulldyrka jord (ARTYPE 21), overflatedyrka jord (ARTYPE 22) og innmarksbeite (ARTYPE 23).
- Fulldyrka jord er areal som er dyrka til vanlig pløedybde, og som kan nyttes til åkervekster eller til eng som kan fornyes ved pløying.
- Overflatedyrka jord er areal som for det meste er ryddet og jevnet i overflaten, slik at maskinell høsting er mulig.
- Innmarksbeite er innmarksareal som kan nyttes som beite, men som ikke kan høstes maskinelt. Minst 50 % av arealet skal være dekt av grasarter.
- **Dyrkbar jord** er areal som ved oppdyrking kan settes i slik stand at det vil oppfylle kravene til lettbrukt eller mindre lettbrukt fulldyrka jord.
- For dyrkbar jord skal det ikke tas hensyn til om det for tiden er ulønnsomt å dyrke opp jorda.

2.1 Har kommunen vedtatt omdisponering av dyrka eller dyrkbar jord i reguleringsplan etter plan- og bygningsloven i 2019?

Gjelder reguleringsplaner som berører areal som ikke tidligere er regulert til andre formål enn landbruk.

Dersom arealer tidligere regulert til landbruk omreguleres, skal de tas med.

Areal i områderegulering skal ikke rapporteres hvis det i planene er bestemmelse med krav om senere detaljregulering. Planen skal da rapporteres det året detaljreguleringen vedtas.

Utvidelse av tidligere vedtatte reguleringsplaner skal med, men kun det areal som ikke tidligere er regulert til andre formål enn landbruk.

Areal skal registreres selv om det tidligere er satt av til andre formål enn LNFR i kommune(del)plan.

Ja Nei

2.2 Oppgi areal av dyrka og dyrkbar jord som er godkjent omdisponert i reguleringsplan i 2019. Alle aktuelle reguleringsformål skal tas med i skjemaet

Arealene oppgis med en desimal.

	Dyrka jord, dekar, 1 desimal	Dyrkbar jord, dekar, 1 desimal
Boligbebyggelse	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Fritidsbebyggelse	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Næringsbebyggelse/virksomhet	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Offentlig eller privat tjenesteyting	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Annen bebyggelse og anlegg	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Grønnstruktur	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Golfbane	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Forsvaret	<input type="text"/>	<input type="text"/>
LNFR der landbruk er utelukket	<input type="text"/>	<input type="text"/>
LNFR spredt utbygging (bolig-, fritids- eller næringsbebyggelse)	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Bruk og vern av sjø og vassdrag	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Kombinasjoner av hovedformål	<input type="text"/>	<input type="text"/>
I alt	<input type="text"/>	<input type="text"/>

2.3 Er areal av dyrka og dyrkbar jord som tidligere er regulert til annet formål blitt tilbakeført til LNFR-formål?

Ja Nei

2.4 Oppgi areal av dyrka og dyrkbar jord som tidligere er regulert til annet formål, men som nå er tilbakeført til LNFR-formål:

	Dekar
Dyrka jord	<input type="text"/>
Dyrkbar jord	<input type="text"/>
I alt	<input type="text"/>

3 Omdisponering av dyrka og dyrkbar jord etter jordloven § 9

Omfatter også omdisponeringer som følge av delingsvedtak etter jordloven § 12.

Kart og hjelpemiddel for beregning av areal av dyrka og dyrkbar jord finnes i Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIOs) kartportal [Kilden](#) under Verktøy/Arealberegning Kostra.

- **Dyrka jord** omfatter fulldyrka jord (ARTYPE 21), overflatedyrka jord (ARTYPE 22) og innmarksbeite (ARTYPE 23).
- Fulldyrka jord er areal som er dyrka til vanlig pløedybde, og som kan nyttes til åkervekster eller til eng som kan fornyes ved pløying.
- Overflatedyrka jord er areal som for det meste er ryddet og jevnet i overflaten, slik at maskinell høsting er mulig.
- Innmarksbeite er innmarksareal som kan nyttes som beite, men som ikke kan høstes maskinelt. Minst 50 % av arealet skal være dekt av grasarter.
- **Dyrkbar jord** er areal som ved oppdyrking kan settes i slik stand at det vil oppfylle kravene til lettbrukt eller mindre lettbrukt fulldyrka jord.
- For dyrkbar jord skal det ikke tas hensyn til om det for tiden er ulønnsomt å dyrke opp jorda.

3.1 Har kommunen behandlet søknader om omdisponering av dyrka eller dyrkbar jord etter jordloven § 9 i 2019?

Ta også med fradelinger etter jordloven § 12 som innebærer omdisponering av dyrka eller dyrkbar jord.

Ja Nei

3.2 Oppgi antall søknader om omdisponering behandlet etter jordloven § 9 i 2019, etter resultat (vedtak):

	Antall
Søknader innvilget, helt eller delvis	<input type="text"/>
Søknader avslått	<input type="text"/>
Søknader i alt	<input type="text"/>

3.3 Oppgi areal av dyrka og dyrkbar jord som er godkjent omdisponert i 2019 etter jordloven:

Dersom det i 2019 blir søkt på nytt for areal som tidligere er godkjent omdisponert, skal bare en eventuell utvidelse av arealet oppgis.

Arealene gis opp med en desimal.

	Dyrka jord, dekar, 1 desimal	Dyrkbar jord, dekar, 1 desimal
	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Boligbebyggelse		
Fritidsbebyggelse		
Næringsbebyggelse/virksomhet		
Offentlig eller privat tjenesteyting		
Annen bebyggelse og anlegg		
Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur		
Grønnstruktur		
Golfbane		
Forsvaret		
Annet landbruksformål, f.eks. tilleggsnæringer		
Skogplanting		
Bruk og vern av sjø og vassdrag		
I alt		

4 Nydyrking

Nydyrking er fulldyrking og overflatedyrking av jord. Gjenoppdyrking av jordbruksareal som har ligget unnytta i over 30 år, regnes som nydyrking.

4.1 Har kommunen behandlet søknader om nydyrking etter jordloven § 11 andre ledd, jf. forskrift om nydyrking, i 2019?

Ja Nei

4.2 Oppgi antall søknader behandlet i 2019, etter resultat (vedtak):

Kolonne 1 ("I alt-kolonnen") skal vise antall søknader.

For søknader innvilget med vilkår kan det settes flere vilkår i et vedtak. Søknader innvilget med vilkår ut fra miljøhensyn spesifiseres nærmere i kolonnene 2 - 5.

Eksempel: Er en søknad innvilget med vilkår ut fra hensynet til biologisk mangfold og landskapsbildet, skal den telles med i kolonnene 1, 2 og 4.

	1. Antall søknader i alt	2. Antall vilkår satt av hensyn til biologisk mangfold	3. Antall vilkår satt ut fra hensyn til kulturminne	4. Antall vilkår satt av hensyn til landskapsbildet	5. Antall vilkår satt av hensyn til friluftsliv
Søknader innvilget uten vilkår					
Søknader innvilget med vilkår					
- av disse med redusert areal					
Søknader avslått					
Søknader i alt					

4.3 Oppgi omsøkt nydyrka areal ifølge behandlede søknader i 2019:

Dersom det i 2019 søkes på nytt for areal som tidligere er godkjent nydyrka, skal bare en eventuell utvidelse av arealet oppgis.

Avrund til nærmeste hele tall.

	Areal i alt, dekar	Areal som er registrert som A-område for biologisk mangfold, dekar	Areal som er registrert som B-område for biologisk mangfold, dekar
Omsøkt nydyrka areal i alt			
Godkjent nydyrka areal i alt			
Ikke godkjent nydyrka areal			
Sum godkjent og ikke godkjent nydyrka areal			

5 Deling av eiendom etter jordloven § 12

5.1 Har kommunen behandlet søknader om deling av eiendom etter jordloven § 12 i 2019?

Ja Nei

5.2 Oppgi antall søknader behandlet i 2019, etter resultat (vedtak):

En søknad kan omfatte fradeling av flere tomter/arealer.

Dersom deling har medført omdisponering av dyrka eller dyrkbar jord, skal det også rapporteres under punkt 3.

	Antall
Søknader innvilget (helt eller delvis) i alt	
Fordel de innvilgede søknadene etter formål:	
Søknader innvilget med formål tilleggsjord til annen landbrukseiendom	
Søknader innvilget med formål selvstendig enhet	
Søknader innvilget av hensyn til bosettingen i området etter § 12 fjerde ledd	
Antall tillatelser som fører til at det oppstår en ubebygd ren skogeiendom ved fradelingen	
Antall tillatelser som fører til at det oppstår en bebygd eiendom som fortsatt kan nyttes til landbruksdrift, og hvor eiendommen er større enn 10 dekar, og hvor 35 dekar eller mindre er fulldyrka og overflatedyrka jord	
Søknader avslått	
Søknader i alt	

6 Driveplikt. Avgjørelser i 2019, etter resultat (vedtak)

Eier av jordbruksareal har driveplikt i tråd med jordloven § 8.

Kun vedtak etter nytt regelverk skal rapporteres her.

6.1 Har kommunen behandlet søknader om varig fritak fra driveplikt etter jordloven § 8 a i 2019?

Ja Nei

6.2 Oppgi antall søknader behandlet etter jordloven § 8 a i 2019, etter resultat (vedtak):

	Antall
Søknader innvilget med varig fritak fra driveplikten	
Søknader avslått	
Søknader i alt	

6.3 Har kommunen gitt pålegg etter jordloven § 8 tredje ledd i 2019, som følge av brudd på driveplikten?

Ja Nei

6.4 Oppgi antall vedtak om å gi pålegg etter jordloven § 8 tredje ledd i 2019, som følge av brudd på driveplikten:

Mislighold av driveplikten etter tidligere bestemmelser i konsesjonsloven § 5 annet ledd og odelsloven § 27 følges opp etter nye regler i jordloven.

Antall vedtak

6.5 Oppgi antall pålegg gitt i vedtak i spørsmål 6.4 etter type:

Antall

Pålegg om bortleie	<input type="text"/>
Pålegg om skogplanting	<input type="text"/>
Pålegg om tiltak av hensyn til kulturlandskapet	<input type="text"/>

7 Konesjonsloven. Rapportering for avgjørelser i 2019

7.1 Har kommunen behandlet søknader om konesjon i medhold av konesjonsloven i 2019? Gjelder alle konesjonssøknader unntatt saker der søker ikke skal oppfylle boplikt ("slektskapskonesjon" - rapporteres under spørsmål 7.5 og 7.6), og unntatt saker om nedsatt konesjonsgrense ("nullgrensesaker" - rapporteres under spørsmål 8)

Ja Nei

7.2 Oppgi antall søknader etter konesjonsloven behandlet i 2019, etter resultat(vedtak):

Gjelder alle konesjonssøknader, unntatt saker der søker ikke skal oppfylle boplikt og unntatt "nullgrensesaker".

	Antall	Antall
Søknader innvilget uten vilkår i alt	<input type="text"/>	
Søknader innvilget med vilkår gitt i medhold av konesjonsloven § 11	<input type="text"/>	
Av disse:		
- Med vilkår om personlig boplikt		<input type="text"/>
- Med vilkår om upersonlig boplikt		<input type="text"/>
Søknader avslått	<input type="text"/>	
Søknader i alt	<input type="text"/>	

7.3 Konesjon til aksjeselskap (AS/ASA) i 2019. Har noen av konesjonssakene i spørsmål 7.2 omhandlet eiendommer med mer enn 25 dekar fulldyrka og overflatedyrka jord, og/eller mer enn 500 dekar produktiv skog, der aksjeselskap står som søker?

Ja Nei

7.4 Oppgi antall søknader om konesjon fra aksjeselskap behandlet i 2019, etter resultat (vedtak). Gjelder søknader der konesjonseiendommen har mer enn 25 dekar fulldyrka og overflatedyrka jord, og/eller mer enn 500 dekar produktiv skog.

	Antall
Søknader innvilget (med eller uten vilkår)	<input type="text"/>
Søknader avslått	<input type="text"/>
Søknader i alt	<input type="text"/>

7.5 Har kommunen behandlet søknader om konesjon i medhold av konesjonsloven § 9 siste ledd ("slektskapskonesjon") i 2019?

Fra 1.7.2009 er adgangen til å søke om fritak fra lovbestemt boplikt bortfalt. Nye regler er innført slik at den som ikke skal bosette seg på eiendommen må søke konesjon. Slike saker rapporteres her i spørsmål 7.5 og 7.6.

Ja Nei

7.6 Oppgi antall søknader etter konesjonsloven § 9 siste ledd ("slektskapskonesjon") behandlet i 2019, etter resultat(vedtak):

Dette er saker der søker kunne overtatt konesjonsfritt ved å bosette seg på eiendommen, men dersom søker ikke skal bosette seg på eiendommen må vedkommende søke om konesjon.

	Antall	Antall
Søknader innvilget uten vilkår i alt	<input type="text"/>	
Søknader innvilget med vilkår gitt i vedtak i medhold av konesjonsloven § 11	<input type="text"/>	
Av disse:		
- Med vilkår om upersonlig boplikt		<input type="text"/>
- Med vilkår om tilflytting på et senere tidspunkt		<input type="text"/>
Søknader avslått	<input type="text"/>	
Søknader i alt	<input type="text"/>	

8 Søknader etter konesjonsloven i forbindelse med nedsatt konesjonsgrense, "nullgrensesaker", i 2019

8.1 Har kommunen innført forskrift om nedsatt konesjonsgrense ("nullgrense") etter konesjonsloven § 7?

Ja Nei

8.2 Oppgi antall søknader avgjort i 2019 etter konesjonsloven § 7 etter resultat (vedtak):

Gjelder alle kommuner med forskrift etter konesjonsloven § 7.

	Antall
Søknader innvilget	<input type="text"/>
Søknader avslått	<input type="text"/>
Søknader i alt	<input type="text"/>

8.3 Har kommunen innført forskrift etter konesjonsloven § 7 som setter slektskapsunntaket i konesjonsloven § 5 første ledd nr. 1 ut av kraft?

Ja Nei

8.4 Oppgi hvor mange søknader under spørsmål 8.2 som gjelder nær slekt

Gjelder bare kommuner som har satt konesjonsloven § 5 første ledd nr. 1 (slektskapsunntaket) ut av kraft ved forskrift.

	Antall
Søknader innvilget	<input type="text"/>
Søknader avslått	<input type="text"/>
Søknader i alt	<input type="text"/>

9 Merknader

Dette er et åpent felt til eventuelle kommentarer om ting som er uklare, hvilke opplysninger som hentes inn, omfang eller utforming av skjemaet o.l., som kan bidra til å gjøre skjemaet og spørsmålene bedre

